

איסורים שאינו נעשה רע לבריות כי אם לשמים ואינם תלויות בדבר (א) ויש בהן ו'
ויון. סקילה. הרג. כרת. מיתה. לאו. ועשה. סקילה ו'. הרג בא'. כרת ט'. מיתה
ח'. לאוין קב"ז. עשה פ'. סקילה ו'. עובר ע"ז. נותן מזרעו למולך. בעל אוב.
וידעוני. מחלל שבת. בן סורר.

סימן רע [עח]

עובר עבודה זרה.

ואהבת את ה' אלהיך ויראת מדבריו. הזהיר בעשרת הדברות ראשונות ואחרונות לא תשתחוה להם ולא תעבדם גם בפ' ראה אנכי (דברים י"ז ג') ופן תדרוש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני ואמר ר' אילא (סוטה ס' א') כ"מ שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה (ב) וענש בפ' שופטים דכתיב וילך ויעבוד אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש וגו' וכתיב והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא. וסקלתם באבנים. ותנן בסנהדרין בפ' ד' מיתות [ס' ג'] אלו הן הנסקלין העובד ע"ז אחד העובד ואחד הזובח ואחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה ואחד המקבלו עליו באלוה והאומר לו אלי אתה ומפרש בנמרא אמר ר' ירמיה ה"ק אחד העובד כדרכה ואחד המנסך ואחד המקטר והמזבח והמשתחוה אפילו שלא כדרכה מנה"מ דת"ר אילו נאמר זובח לאלהים (ג) יחרם הייתי אומר זובח קדשים בחוץ ת"ל זובח לאלהים בזבח לע"ז הכתוב מדבר אין לי אלא זובח המקטר המנסך מנין ת"ל לה' זבחה זבחות כולם המיוחד לפי שיצאת זבחה לידון כגון עבודת פנים מנין לרבות המשתחוה ת"ל לא תשתחוה לאל אחר יכול שאני מרבה המגפף והמנשק והמכבד והמרבץ המרחין הסך והמלביש ת"ל זבחה זבחה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה ולומר דך מה זבחה מיוחדת שהיא עבודת פנים וחייבים עליה אף כל שהיא עבודת פנים וחייבים עליה והיינו קיטור וניסוך יצאת השתחויה לידון בעצמה יצאת זבחה לזמד על הכלל כולו. למדנו למזבח למקטר למנסך למשתחוה אפילו שלא כדרכה חייב סקילה. ובשאר עבודות כדרכן למדנו אזהרה מדכתיב ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את וגו'. וכל דבר הנקרא כדרכה עבודה בכל עבודות ושלא כדרכה באותן ארבע חייב הכתוב סקילה דכתיב וילך ויעבוד וגו' וסקלתם באבנים ואמרין בסנהדרין בד' מיתות [ס' ד'] הפוער עצמו לפעור ואע"ג דמכוין לבויה והזורק אבן למרקולים אע"ג דמכוין למירגמיה חייב לכן צריך אדם להזהר מע"ז כדרכה שלא יכשל אע"פ שאינו (ד) כגון שנושאים אליל על כתפיהן ומהלכין אחריהם גוים לקלון ע"ז הליכתה זו היא עבודתה הלכך צריך להזהר שלא ילך אחריהם אפילו הוא צריך לילך למקום אחד שהרי מכ"מ הולך הוא והליכה עבודה היא ואע"פ שאינו דומה לפעור דהתם לע"ז קא

הועפות ראה

(א) נדרב ז"ל נדביר. (ב) נדביר רמזו כ"כ רש"י בסנהדרין ס' ג' נמרא סד"ה א' העובד וז"ל ואזהרתו' מהבא ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם וגו' דהיינו כדרכה עכ"ל ור"ל כמשכ"ר דכ"מ שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה אצל הרמב"ן דפי' התורה ראה שם כ' ע"ד רש"י וזה אינו נכון כי הכתוב אומר לא תעשה כן לה"א א"כ אינה אזהרה בעבודה לאלהיהם רק שלא לעבוד השם הנכבד בעבודתם כו' אצל רבותינו שלמדו מכאן לע"ז כדרכה שחייב עליה לעולם אפי' פוער עצמו לפעור מפני שהזכיר הכתוב איכה יעבדו ללמד כי תקרא עבודה באיכות ההוא ויהיה בכלל ולא תעבדם עכ"ל הרמב"ן ועיין במהרש"א סנהדרין ס' ג' בפרש"י ד"ה אצל המגפף כו' שם דעת הסמ"ג דחד לא תעבדם אחי לאזהרה כדרכה ואידך לשלל כדרכה ותמה עליו דכולי שמעתין אינה מוכחת כדבריו עיי"ש אצל לפוסק"ה הרמב"ן בפירוש הסוגיא אין מן התימא על הסמ"ג והפנים יפות שם פי' דהשמר לך פן תנקט אחריהם אחי' השמדם מפניך היינו לע"ז בדרך עבודתו ופן תדרש ואל לאסור לעשות עבודות אלו אף לגבול עיי"ש ועיין סמ"ג לאוין י"ד שם ופן תדרש וגו' לענין אחר. (ג) לאלהים הוא מיוחדת וליהא נגמרא ונכדסם ואם גי' התי' מדויק י"ל דה"ק אילו נאמר לאלהים הלמ"ד צריי' הייתי אומר כו' ת"ל לאלהים הלמ"ד בקמך והאלף בחסך סגל בזבחה לע"ז הכ"מ ועיין בזה"ל בראשית במדרש העגל ד"ה פסקא שפי' זבחה לאלהים יחרם כל המקריב קרבן וזבחה לשם זה הנקרא לאלהים חייב מיתה בשביל שהוא שם משותף ואין אנו יודעין אם הוא זבחה למלאכים או לבני אדם או להקד"ש וע"כ אמרה התורה בלתי לה' לבדו כלומר שצריך שיזכיר שם הוי"ה לבדו והוא ע"ד שאמר ר"ש בן עוזי מנחות ק"י א' ועכ"ל דברי הוזהר מופלאים שהוא נגד ניקוד התיבה ודו"ק, ועד דמשכ"ר בלשון הצרייתא מנין לרבות המשתחוה ת"ל לא תשתחוה לאל אחר הוא כפי' גי' הספרים שם רש"י שם וכ' עליהם דשיצו הוא דהא מיהא כאלא דכ"ל מנין לרבות המשתחוה ת"ל וילך ויעבוד אלהים אחרים וישתחו להם וסמך ל' והוצאת את האיש ההוא וגו' עונש שמענו אזהרה מנין ת"ל כי לא תשתחוה לאל אחר: (ד) שאינו מתכוין לעבוד כגון כו' כז"ל והזבא בהגמ"י ס"ג מהל' ע"ז ונכדסם הגי' שלא יכשל אע"פ שאין כוונתו לעבוד חייב כגון אלו כו' על

256 ספר עמר ז אימורים שאינו נעשה רע לבריות כי אם לשמים יראים

מכיון והכא ללכת לצורכו ודומה כסבור בית הכנסת והשתחוה ונמצא ע"ז דאמרין בשבת פ' כלל גדול [פ"ג נ'] דלא מחייב משום דלכו לשמים אע"פ שכופף קומתו מאחר שכונתו כפיפתו לשמים פטור מ"מ צריך אדם להזהר ולא (ה) אשנויי סמכין. תנן בסנהדרין פ"ד מיתות [ס' נ'] המנפף המנשק המכבד והמרבץ המלביש הסך המנעיל הרי אלו בלא תעשה פי' רבותינו (ו) בלאו דלא תלכו אחרי אלהים אחרים א"נ מאל תפנו אל האלילים ואני אכתבכם במספר הלאוין (ז) ואיסור ע"ז ותשמישה ותקרובתה ונוייה והזכרת שמה כבר פירשתי למעלה (ח). מה היא ע"ז שהזהירה עליה התורה בלא תעבדם ולאסור כל דבר הראוי להאסר מכה ע"ז כל דבר שקבל עליו אלהותו או עבדה אדם לשם אלהות. ועצמות פגריהם (ט) אע"פ שאין בהם שום אלהות כיון שהם עובדין אותה והואיל ולקלון ע"ז אלהות הם עובדים להם עבודה לעבודה זרה וכל משמשיהם ונוייהם ותקרובתם נידונין כשל ע"ז לכד הזכרת שמותם שלא אסרה תורה אלא הזכרת ע"ז שניתן לשם אלהות כאשר פירשתי ואינו דומה לנוי ומשמשי ותקרובת ואני (י) צריך לפרש. ע"ז שהגויים מקבלים עליה אלוהות מחמת יראת אדם או אהבתו ואין בלב עובדיה כוונת אלהות ולא עבדה אדם כי אם מיראה ומאהבה כהמן דכתיב וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כורעים ומשתחוים להמן כי כן צוה לו המלך אם אותה נקראת ע"ז לחייב עובדיה בלא קבלת אלהות ולחקראות ע"ז לאסור משמשיה ונוייה ותקרוביה בזה נחלקו אב"י ורבא בסנהדרין פ' ד' מיתות [ס"א נ'] דאיתמר העובד ע"ז מאהבה ומיראה פי' העובד בדבר הנקרא ע"ז שלא נעבדה מעולם כי אם מאהבה ומיראה אב"י אמר רבא אמר פטור וכן פירשתי למעלה באיסורי הנאה [ס' ק'] ורבותינו פי' העובד ע"ז מאהבה ומיראה בע"ז ממש שנעבדה לשם אלהות אך זה העובדה עתה אין בלכו אלהות להכי פטר רבא פי' זה אינו נראה לי מכמה תשובות חדא דתנן [סנהדרין ס' נ'] הפוער עצמו לפעור והוורק אבן למרקולים חייב ומפרש בגמרא [ס"ד ז'] אע"ג דמכיון לבזוי ולמירגמא אלא (יא) שמעינן אע"פ שאין בלכו אלהות חייב. ועוד אמרין [ס"ה ז'] בע"ז יהרג ואל יעבור ואין לך מיראה גדולה מזה (יב) ועוד דמיייתי בסנהדרין על פלוגתא דאב"י ורבא ההיא דתניא להם אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה לאדם שכמותך יכול אפילו נעבד כהמן ת"ל וכו' והא המן מיראה הו' ואין להרהר (יג) כי בכל מקום שנחלק אב"י ורבא קי"ל כרבא בר מיע"ל קנ"ם ועל עבודת ע"ז וקבלת אלהות אפילו כצינעה אמרו חז"ל יהרג ואל יעבור דקיי"ל בר"י דאמר בסנהדרין בסוף פ' בן סורר [פ"ד ז'] משום ר"ש בן יהוצקא נמנו וגמרו בעליית בית נתזה ביד כל עבירות שבתורה יעבור אדם ואל יהרג חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים והתם מוקמינן לה אפילו כצינעה ואמר רב דימי אמר ר"י לא שנו אלא שלא בשעת השמד אבל בשעת השמד יהרג ואל יעבור כי אתא רבין אר"י אפילו שלא בשעת השמד ל"ש אלא כצינעה אבל בפרהסיא אפילו כצוה קלה יהרג ואל יעבור ומפרשין בסנהדרין [ס"ה ז'] מאי פרהסיא י' בני אדם. ולאסור ע"ז הוסיפו חכמים. תולדה [ראשונה]. דתנן [פ"ג ז'] לפני אידיהן של גוים ג' ימים (יד) אסור לישא וליתן עמהם להשאילן ולישאל מהן להלוותן וללות מהן לפורען ולהפרע מהן ר' יהודה אומר נפרעין מהן מפני שהוא מיצר אמרו אע"פ שהוא

תועפות ראם

על כתפיהן ומקלסין אחריהן כו' וני' הכת"י ומהלכין אחריהן ברורה. (ה) ולא אשנויי סמכין מלבן זה נראה דר"ל דלא נקטין לקולא כשקלא ושריא של הגמרא ויכול להיות שחייב יותר הו"ל נה' דאין חייב איסורא מיהא חיבא ונ"ל. (ו) פי' רבותינו כו' תלכו אחרי אלהים אחרים כנ"ל ופסוק הוא בדברים ו' י"ד ועיין פרש"י סנהדרין ס"ג א' ד"ה אכל ובמהרמ"ל ס"ס וט"ם הוא מה שזינו בפרש"י ס"ס ירמיה כ"ה ו' דגם רש"י כיון ללאו שבתורה וכ"כ הגרש"ש. (ז) ואני אכתבכם במספר הלאוין, ליתא בנדפס ד' תיבות אלו ועיין להלן ס' ס"א. (ח) למעלה ס' ק' ק"א ק"ב רמ"ה. (ט) ועצמות פגריהם כו' עד וכל משמשיהם חסר בנדפס ומשכ"ל כאשר פירשתי ר"ל לעיל ס' רמ"ה. (י) ואני. גי' הנדפס ואינו וכו"ל. (יא) אלא נראה יותר דנ"ל אלמא ועיין סנהדרין ס"ד א' תוד"ה אע"ל שכ' ליישב אותה סוגיא דלא תקשה להעבד מאהבה או מיראה דפליגי בה אב"י ורבא ומהרש"א שם כ' עה"ל דלענין ח"מ קאמרי דאין חייב אלא דנתכיון נס לעבדה אכל לענין חייב חטאת חייב אף בלא מתכיון אלא לצויה כיון דעונותיה בכך ואני תמה עליו דל"ל לא הועילו הה"פ מו"י בתירוץ דלכתי תיקשה להעבד מאהבה או מיראה דרבא אמר פטור אף מחטאת כמובאר בשבת ע"ב ז' ועיין סנהדרין ס"א ז' תוד"ה רבא ויש מפרשים כו' וזאת ע"ב ז' תוד"ה רבא ח"ל אפי' בפתס ובע"ז שהכל כו' והוא פי' הרא"ם כגון כמ"כ הת"י בשבת שם והרא"ם מפרש כו' ועיין בב"מ פ"ג מהל' ע"ז ה"ו שכ' בשם הריב"ש והוא כדברי הרא"ם בפי' מאהבה או מיראה עיי"ש היטב ובתורת חיים למהרש"ל דס"ב א' עמ"ש בנמרא הניחא לאב"י דאמר חייב אלא לרבא כו' הקשה דלשעת הרא"ם משכחת לה שפיר שוגג בלא מתכיון מאהבה ומיראה אפילו לרבא ובסתם ע"ז דמודי רבא דחייב. (יב) כ' הווי העמודים נראה דס"ל לרבינו דאם עבר הייב מנ"ל כדעת הר"ר דוד שכ' הר"ן בתי' ס. (יג) להרהר יותר כי מה שפרשתי עיקר ב"מ כו' כנ"ל וכו"ל בנדפס וכ"כ בהגמ"ל פ"ג מהל' ע"ז ע"ש רבינו ובסמ"ג לאוין י"ו. (יד) ראויה להתפא"י בפי' למטה פ"א דע"ז אות ו' שכ' על דברי חכמים לאחר אידיהן מותר ח"ל הא אידיהן גופייהו אסור ולת"ק שרי עכ"ל והוא תמוה דלמדיא כ' רש"י בד' ו' א' ד"ה ליתני דכל הך ג' דקמתי במתני' אלפני קאי ואידיהן ממילא משתמע דכש"כ דאסור וכ"ה מתבאר מפרש"י שם ז' ב' דלכ"ע אידיהן גופייהו אסור אלא דלת"ק אסור ג' ימים לפני אידיהן ולרבנן בתרתי אינו אסור

ספר עמוד ז' איסורים שאיננו נעשה רע לבריות כי אם לשמים **יראים** קבט

מיצר שמה הוא לאחר זמן וקיי"ל כרבנן ופי' רבא [י' ב'] למשנה זאת כולה משום דאזיל ומודה הוא הלכך אפילו אית ליה בחמה לדידיה דליכא ולפני עור לא תתן מכשול אלא יום אידם בלבד (טו) והאי איסורא התירו חכמים במקום דאיכא איבה כדאמרינן בפ"א דע"ז [י' ב'] ההוא מינא דשרר דינרא קורדנייא (טז) לר' יהודה נשיאה ביום אידיה אמר היכי אעבד אשקליה אזיל ומודה לע"ז לא אשקליה הו"ל איבה אלמא במקום איבה (יז) וע"ז סמכו לישא וליתן עמהם ביום אידם שאלמלא מוועים איכא איבה ומכך קמן הוא זה שיש משא ומתן דליכא במניעתו איבה. והיירא דבר ה' ינוח נשמתו בארצות החיים. שניה. דתנן [י"א ב'] עיר שיש בה ע"ז מהו לילך לשם בזמן שהדך מיוחדת לאותו מקום אסור פי' שנראה כהולך לעבודה ואם היה יכול לילך במקום אחר מותר. שלישית. שאין מוכרין להם כל דבר שיעבד בו ע"ז דתנן [י"ג ב'] אלו דברים אסור למכור [לנכרי] איצטרוכלין ובנות שוח בפטוטרותיהן ולבונה ותרגול לבן ושאר כל הדברים סתמן מותר פירושן אסור למדנו שצריכין ישראל להזהר שלא ימכרו לע"ז כל שהוא צריך לע"ז ולתשמישהו אי לעבודתה כגון גביעין ששותין בהן יי"ג לקלון ע"ז שקורין כלכך ומחתות או מעילים לקטר או לעטר בהן ע"ז ויכרת לאיש אשר יעשנה ותנן [י"ט ב'] אין עושין תכשיטין לע"ז קטלאות (יח) וגזמים וטבעות ואין לך עושה גדול מסוכרם לע"ז. ורביעית. דתנן [ט"ז ב'] אין כונין עמהם בסלקי וגירדום (יט) איצטבוריא

תועפות ראם

אסור אלא ב' ימים לפני אידיתן וכן נראה מהגמרא שם ו' ב' דבנשא ותנן לפני אידיתן ר"ל מתיר דיעבד וביום אידיתן גופי' מולד לאסור ודברי הלח"מ פ"ט מהל' ע"ז ה"א תמוזין מחד כמש"כ בס' כרם יהושע למס' מכות ג' א' והגדה ל' לתרנן ד' הלח"מ דגירסתו בהרמב"ם ה' משום ממש"כ לפנינו לפנינו לא היה כתוב בהרמב"ם ה"ה מותר בהנאה באתון הג"ל לפני אידיתן וא"כ פסק הרמב"ם כר"י וכפסק הר"ם שבהם' ושתי עניות הדפוס הוא בהלח"מ ותחת מש"כ לפני בתיקין ו"ל לפני תניין ותחת מש"כ אסורה ביום חגס ו"ל כיום חגס ואתי ספיר . (שו) מכאן אלא משום דלזיל ומודה אסור . אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידס בלבד כו' כ"ל והמתיק דלג מן אלא הראשון לאלא הגמי וחסר מה שצנתיים ודברי שמואל הוא בע"ז ו"א ב' והנה דעת רבינו כאן דנפשה האיבעיא דד' ו' א' ו' אחי משום הירווחה א"ל משום לפ"ע למאי ג"מ דהתי' לא בהמה לידן' ובפרש"י ריש ע"ז ובמש"כ הר"ן לדעת רב אלפס הרמב"ם דלשאת ולתת משום דלזיל ומודה הוא ולא כר"א ש' הריב"א בשמו דרביין לא איפשיטא אוליין קולא ואלי אסור אלא כפתי' לנכרי בהמה כלל וכו' לחס' פתרים לע"ז ו' א' דסבר רש"י ו' לפ"ע דלג חזין דפסס הגמרא בדיחא מ"מ מדחזין בד' ו' ב' דקאמר הגמרא וזריכי דלי תני לשאת ולתת משום דמרווח והך זריכותא ליגא דגמרא הוא ש"מ דסבר משום דלזיל ומודה הוא עכ"ל והריב"א בחי' לע"ז ב' א' כ' ע"ד רש"י בזה"ל ואפשר היה לומר דמין ו"ל סובר דלע"ג דהתם לא איפשיט בתי הכי איפשיטא מדברא דאמר כולה משום דלזיל ומודה הוא ומה שמחך רש"י ו"ל מאי דליכא בנסחי בגמרא וזריכא דלי תנא לשאת ולתת עמהם משום דקא מרווח להו ובתנן דלג נרסקין משום דקא מרווח להו לאו משום דס"ל דשעתא לשאת ולתת משום לפ"ע הוא אלא משום זריכותא דס"ל דתלמודא לא עביר זריכותא אלא גבי לשאל ולנות וליפרע דקאמר רבא דכולה משום דמודה הוא עכ"ל הריב"א . ובאמת לפנינו בפרש"י בד' ו' ב' איתא בזה"ל משום דקא מרווח להו נרסקין ע"כ וא"כ רש"י גרים הירווחה' לשאת ולתת עמהם משום דקא מרווח להו וכדברי הל"ם הב"ל ונראה לפני הריב"א ה' כתוב בפרש"י משום דקא מרווח לא גרסינן ולכן כ' מה שכתב ומדברי רבינו הר"א כאן נראה כמש"כ הריב"א דהאיבעיא איפשיטא מדברא דאמר כולה משום דלזיל ומודה הוא ובאמת רש"י ו' אינה מוכרחת דל"ל דרבא לאשאלו מהם קאי וכן ללנת מהן ולפרע מהן וה"ק כולה אפי' לשאלו מהם וכו' משום דלזיל ומודה הוא ולא משום גזירה וכן פי' הריב"א בד' ו' ב' אבז' ברישא דמתני' לשאת ולתת איבעיא בדוכתי' קאי . וראיתי להל"ם בד' ו' א' על האיבעיא דגמרא משום הירווחה כו' שהקשה דמיפשוט משום הירווחה מסיפא דקתני להשאילין ולהלוותן ולפורען שאינו נוהן להם בהמה מאי לפני עור איכא אלא ודאי משום דלזיל ומודה ולשאת ולתת נמי הוי דומיא דסיפא ויחא ליה עפ"מ"כ ה"ה"ם בד' ו' א' סה"ע דמחקה איכא לפ"ע שממילא לו מעות לקנות דרי ע"ז א"כ איכא לפסוקי נמי בלהלוותן ולפורען שממילא לו מעות ונע"ד אין לומר כן דלכתי' יקשה דהפשוט משום הירווחה מסיפא דקתני להשאילין דהדר בעיניה ופא"ה אסור אלוס כבר כ' הר"ן דהך בעיא ניתא אלא בלשאת ולתת אבל להשאילין ולהלוותן ולפורען פשיטא דמשום דלזיל ומודה עיי"ש ועיין חזקוני מ' רל"ב ומושג"ס החיטור דזווי לא חזו לתקרותה מאי אמרתי דילמא זבן בהו תקרובת הו"ל לפני דלפי' ובכח"ל לא מקפידין כו' הנה לשון הריב"א ריש ע"ז ה"ה כלפי דלפי הוא ולא מקפידין וכו' מעין התחמה פסקם ע"ד החיטור עיי"ש . (שו) קורדינא בגדפס . קסרינא וכו' לפנינו קסרינא ועיין פרש"י אלוס בחולין כ"ד ב' איתא דירגא קורדינא ופרש"י שם מהריי אררט ע"ז פרש"י בפרש"י ו' א' בחזיו' קורדינא ה"ה ומוסר בהריי אררט קסים הם מחד וכת"ל בראשית ח' ד' הרי אררט טורי קרדו ובמדרש ש"ר פכ"ג סי' ג' ר' נתן אומר ירדיון היה וז"ל קרדינון היה והגרד"ל שם כ' דל"ל הרדפיון וכו' במדרש תנחומא בשלם סי' כ"ד ר' נתן אומר הרדופי מר היה וכן' לחס' ושמהל לת"א בראשית ו' ו"ד בלחם אצירים תפס לאגרד"ל מהממילתא ולא ראה דברי התנחומא שהוא כהגרד"ל . (יז) אינה שרי וע"ז סמכו כו' כ"ל ובגדפס חסר מש"כ כאן שאלמלא כו' עד איבה והירא כו' ועיין בע"ז ב' א' ה' הוד"ה אסור שך' לך נראה דשרי משום איבה כדאמר בגמרא כו' ע"ש ועיין בריקאנטי סי' רכ"ו ובשנתי הגבורים ריש מס' ע"ז שתימה ע"ד רבינו ותירלו וכו' הריב"א עמ"ש בגמרא סול וזרקו לבזר בפניו ו"ל דלע"ז דשרי משום איבה נגרה רבה כי הוא מצע"ל לתקור' ביה כל מה דלאשך ועיין ב"ז ו"ד סי' ק' קמ"א סעי' ה' . (יח) קוטלות בגדפס ניתא וחתא זכ' כתוב שם ו"ל קוטלות' וכו' בשנתי הגבורים ריש ע"ז בשם הירושלמי וז"ל ה' ה' תוד"ה הניע שבי' שם בסק"ד ונראה שלא היה כתוב בספר רבינו שלמה מדלג פירש מאי קוטלות ואם נאמר דגי' רש"י ה' ג"כ ולולאות לא ה' זרקי רש"י לפרש מאי ולולאות דלישנא דקרא הוא וזיל קרי' בי רב הוא . (יט) וזירדוס . במשנה איתא גרדוס בלל וי"ו בראש והוא מוכרח ליה להאיכא

ספר עמוד איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

ובימה מאחר שמסייע נחשב כעובד. המישיית. דתנן [י"ג א'] ישב לו קוץ בפני ע"ז לא ישוה ויטלנו מפני שנראה כמשתחוה לע"ז (ב) ורמז מן המקראות הללו (כא) לאלו התולדות וחיותם נקיים מה' ומישראל. ואלה התולדות יורו על שאר דברים הדומים להם ללמוד להם.

סימן רעא [עט]

נותן מזרעו למולך. ויראת מאלהיך ולא תלך בחוקות הגוים כי יש שחיבה עליו כרת בפ' אחרי מות [ויקרא י"ח כ"ה] ומזרעך לא תתן להעביר למולך וענש בפ' קדשים סקילה במזיד עדים והתראה דכתיב [ש"כ ג'] איש איש אשר יתן מזרעו למולך מות יומת עם הארץ ויגמלוהו באבן וענש במזיד דכתיב ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם וגו' ושמתני אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אותו ואת כל הזונים אחריו לזנות אחרי המולך [מולך] זה לאו ע"ז הוא אלא העברה זאת למולך מחקות הכנענים והקפידה עליו התורה לחייב סקילה עליו וגם כרת זו וכך היה החוק לוקחים דבר אחד וקוראים אותו מולך ולא לשם אלהות ומעביר לפניו ורעו. ומנין דע"ז לאו מולך הוא (א) דתניא בפ' ד' מיתות [ס"ד א'] אחד למולך ואחד לשאר ע"ז חייב דברי (ב) ר' אליעזר ר' שמעון אומר למולך חייב שלא למולך פטור קסבר ר' אליעזר מולך לאו ע"ז אלא חוק הוא וקיי"ל כר"א (ג) אמר ר"ח דתניא ר' חנינא אומר למטה תפשה תורה לשון מולך כל שתמליכהו עליך אפילו צרור אפילו קיסם פי' שתמליכהו שתקראהו אלוה (ד) מולך ועוד דסתם לן מתני' כוותיה בפ' ד' מיתות [י"ג א'] העובד עבודת כוכבים והנותן מזרעו למולך ואמרינן [ס"ד א'] קתני ע"ז וקתני מולך א"ר אבין תנא כמאן דאמר מולך לאו ע"ז היא ומחלוקת בברייתא וסתם במתני' אמרינן ביבמות בפ' החולץ [פ"ג א'] אמר ר' יוחנן הלכה כסתם ואע"ג דאמרינן בתחלת אלו טריפות [מיון י"ג א'] אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן שמיטתה דכוליה תלמודא בתר הלכה אתיא תנן [פסחים כ"ד א'] מסר למולך ולא להעביר (ה) באש העביר באש ולא מסר למולך חייב עד שימסור ויעביר באש אמר ר' ינאי [ש"ס ג'] אינו חייב עד שימסורנו לכומרים שנאמר ומזרעך לא תתן להעביר למולך שסופו (ו) להעביר למולך תנ"ה ומזרעך לא תתן להעביר וגו' (ז) העביר ולא מסר יהא חייב ת"ל לא תתן מסר ולא העביר יהא חייב ת"ל להעביר מסר

תועפות ראם

דאמרי שס"ו ב' אמר רבא כולם להיתר כו' אימא של גדרוס כו' ומלשון רבינו נראה דס"ל כל"ק אחד לאיסור ולכן כ' בסליק וגדרוס ומש"ל כהן אשכנזייה הנה בלשון המשנה שלפנינו אשכנזי וכו' גדרוס ומשכ"ל מאחר שמסייע נחשב כעובד כ' הגר"א שלי"א דעת רבינו כהרמב"ם בפיה"מ שז' בסליק וגרדינין ואשכנזי ובימה כולן תארי כסאות ואשכנזות שטושין לכבוד ע"ז ובשניהם ודלא כפרס"י שפי' ובכל אלה יש נזק לרבים כו' והאם חדש נתקשה בדברי היראים ובערוך ערך צמה כ' אשכנזי ובימה פי' מוצח לשם ע"ז ובערך אשכנזי כ' אין צוין עממם בסליק וגרדינין אשכנזי ובימה פי' בית השחוקות נקראת אשכנזי ואסור לננות עממם לפי שהם שו"ד כמפורש בגמרא עכ"ל וא"כ לפי הערך מתני' מילי מיני קתני אשכנזי משום מק לרבים ובימה הוא לשם ע"ז. (ב) לע"ז פרסופות המקלחות מים בברכין לא יניח פיו על פיה וישתה מפני שנראה כמגשק לע"ז וכל דדמו מן המקרא להני תולדות והייחוס וגו' כ"ה גדרוס וש"ס י"ס שם וכו"ל וכל דדמו ורמז מן המקרא כו' ועיין בדברי המרכבה המשנה שז' הפתחי תשובה ליו"ד סי' ש"א סק"ה ובתפ"א בחידושי למשניות פ"ב דשבת מ"ה ובפי' למשניות פ"ב דע"ז אות מ"ה. (כא) המקראות הללו כ' רבינו בלשון רבים ולא הביא אח"י כ"א פסוק אחד והייחוס נקיים וגו' ובמשנה ב' פ"ג דשקלים איתא ואומר ומואל חן ושלל טוב בעיני אלהים ואדם: ואולי כל"ל כהן.

(א) דע"ז לאו מולך הוא ז"ל דמולך לאו ע"ז הוא וכו' גדרוס. (ב) דברי כו' נראה לי דחיבת דברי מויתר וז"ל אח"י ר"א בר"ש אומר כו' וכו' בגמרא לפנינו והאם חדש דחק ליישב גי' רבינו ואינו נראה לענ"ד ומשכ"ל וקיי"ל כר"א ר"ל כר"א בר"ש. (ג) כר"א דקס ליה רחב"א כשיטתו דאמר אביי ר"א ורחב"א אמרו דבר אחד ר' אליעזר הא דאמרן ר"ח דתניא כו' כל"ל וכו' גדרוס ורחב"א בם' כלילת הגמורה מערכת האלף אות ד' שז' ע"ד היראים אלו בזה"ל ודבריו תמוזין לכאורה דהא אדרגה מדכילינהו אביי בשטתה אין הלכה כמותו ובעל"ל דס"ל להרא"ם ז"ל כשיטת הסוגרים דאמרו דבר אחד לאו שטתה היא עכ"ל גם הגר"א שלי"א כ' ע"ד היראים אלו וז"ל לכאורה עדיין הם יהודים נגד ת"ק וגם לזון אמרו ד"א הוא שטתה ועיין בספרי הכללים ואולי בשטת לא שייך זה דקמ"ל אביי דהלכה כוותי' משום דרחב"א הכי ס"ל ורחב"א תנא קדמון היה עכ"ל ואני אומר דשפיר כ' רבינו עממם"ל בם' מה"ר ח"צ ערך שטתה אות ה' בשם ס' באר יעקב בדמקוס דמנינו להדיא בש"ס סברות מתנגדות לזה ואיכא להעלות על לב דלא אמרו ד"א לר"ך האי מ"ד לאשמעינן דאמרו ד"א להוציא מסגרת אחרו"פ ולא משום דלאו הלכתא כוהייתו עיי"ש וא"כ משכ"ל הכא דפלגי אביי עס רבא דרבא אמר מולך ער"א א"כ לא שייך כהן כלל לומר דאמרו ד"א הוא שטתה ולא משום דשנים הם דה"ה יותר בזה"ל. (ד) אלוה ליתא בגדרוס וכוון דהא כ' רבינו לעיל ולא לשם אלהות. (ה) להעביר בגדרוס העביר וכו' לפנינו במשנה ולפמש"ל רש"י בגמדרין ס"ד ב' בדברי ר' ינאי דכ"ה לא תתן להעביר וסתמא דמילתא שמשין שלה קא מעבירין לה הוא א"ש לשון רבינו במשנה שז' ולא להעביר באש דר"ר דהשמעין לא יעבירוהו באש אולם בספר ת"ח תמה ע"ד רש"י וכו' שהאב עממו הי' מעבירו וכו' בירושלמי פ"ו דסנהדרין ה"י לעולם אינו מתחייב עד שימסורנו לכומרים ויטלנו ויעבירו עיי"ש בגמרא הפנים וכו' הרמב"ן בפ' החורה. (ו) שסופו להעביר למולך בגדרוס ליתא ודברי רבינו הוא כמס"ל בספר ת"ח דדרשת ר' ינאי הוא מדכתיב ומזרעך לא תתן להעביר למולך ולא כתיב לא תתן למולך אלמא שהי' נותנו תכלה לאחרים להניפו לשם ע"ז כדי להעבירו אח"כ ע"י עממו חס"ר על מה שאמר הכתוב להעביר למולך שסופו להעביר למולך. (ז) יכול העביר כו' ת"ל לא תתן יכול מסר

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבחירות כי אם לשמים יראים קל

והעביר ולא למולך יהא חייב ת"ל למולך העביר למולך ולא באש נאמר כאן להעביר ונאמר להלן לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש מה להלן באש אף כאן באש ומה כאן למולך אף להלן למולך אמר רב אחא ברית דרבא העביר כל זרעו למולך פטור שנאמר מורעך ולא כל זרעך ותניא כי מורעו נתן למולך מה ת"ל פ' מיותר הוא ששני פעמים נאמר בפ' קדשים (ח) בתתו מורעו למולך ואקשי התם תנא סתם ומייתי בתתו מורעו ומתרג' דרשא אחרינא קאמר אין לו בנים זרע פסול מנין ת"ל בתתו מורעו. יש לשאול אמאי אצטריך ריבויי לבני בנים כיון דכתיב כי (ט) דכתיב דזרע דבני בנים הווי בכלל זרע כדאמרין בתחלת קדושין (ד"ז) וביבמות בסוף פ' אלמנה (ט"ז) תניא זרע אין לה ושבה אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל אין לה עיין עליה אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל אין לה עיין עליה סכ"מ והא אפיקתא לזרע זרעה זרע זרעה לא איצטריך קרא דבני בנים הוי הן כבנים. יש לתרץ כיון דכתיב לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש הייתי סבור מיעוטא הוא כן אין בן בנו לא הלכך איצטריך רבויי דבני בנים אע"ג דאייתנהו בכלל זרע בכלל בנים ליתנהו כדאמרין ביש נוהלין (קט"ז) כי ימות וכן אין לו בן בן מנין ת"ל וכן אין לו עיין לו מ"מ. אמר רב יהודה אינו חייב עד שיעביר דרך העברה ה"ד דרך העברה אמר אבוי שרגא דליבני בי מיצעי. נורא מהאי גיסא ומהאי גיסא. רבא אמר כמשוורתא דפורייתא פ' כדולג של פורים היו עושין אש בפורים משמחתם ומדלגין מעבר לעבר וקיי"ל כרבא לגבי אבוי לבר מיע"ל קנ"ם (י) ועוד דתניא כוותיה התם דתניא העבירו ברגל פטור העבירו (יא) עצמו פטור.

סימן רעב רעג [פ]

בעל אוב וידעוני. תמים' תהיה עם ה' אלהיך. הזהיר בתורה בבעל אוב וידעוני על העושה והנשאל בהן דכתיב בפ' קדשים תהיו (ויקרא י"ז ג') אל תפנו אל האובות ואל הידעונים אל תבקשו לטמאה בהם והעושה והנשאל בהן שניהם בכלל (א) אל תפנו ואל תבקשו. ותניא בסנהדרין פ' ד' מיתות (ס"א) ותניא בת"כ בעל אוב זה פיתום המדבר בשחיו ידעוני זה המדבר בפיו אלו בסקילה והנשאל בהם באוהרה ותניא [ס"ג] בבעל אוב זה המדבר בין הכרטיים (ב) פ' המת עולה בשחיו ומדבר ידעוני זה המניח עצם ידוע בפיו ומדבר מאליו וענש הנשאל (ג) בכרת והעושה במיד בלא עדים והתראה דכתיב בפ' קדשים [ס"ז] והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעונים לזנות אחריהם ונתתי פני בנפש ההיא והכרתי אותו מקרב עמו והנשאל והעושה בכלל אשר תפנה והעושה בעדים והתראה בסקילה דכתיב בפ' קדשים [ס"ז]

תועפות ראם

כו' ת"ל להעביר יכול מסר והעביר כו' ת"ל למולך יכול העביר למולך ולא באש יהא חייב נאמר כאן כו' כל"ל והנה רבינו כ' כאן לשון הגרייתא ומורעך לא תתן להעביר וגו' יכול העביר כו' והוא כני' היסוד שהיה כתוב בספרים ורש"י מחקה וכתב ה"ג תנ"ה יכול העביר ולא מסר כו' וז"ל צברייתא צריש' ומורעך לא תתן כו' עיי"ש ועיין בת"כ ויקרא כ' ב' דגרים שם לפי שנאמר ומורעך לא תתן וגו' יכול העביר ולא מסר יהא חייב ת"ל אשר יתן מורעו ועיי"ש בה"ה. (ח) קדשים לפי שנאמר לא ימלא בך מעביר בנו ובתו באש אין לי אלא בן ובת בן בנו ובתו מנין ת"ל בתתו מורעו למולך ואקשי התם תנא סתם כתיב מורעו כו' אין לי אלא זרע זרע פסול כו' כל"ל וכל"ל בנדפס. (ט) כי דכתיב דזרע. ג' חיות אלו ס"ס וז"ל תחתם "בתתו מורעו" ועיין בב"ב קט"ו ח' תוד"ה בן ובתו' הרשב"ה ריש קדושין כתיב רבנו הירש' כאן. (י) קנ"ם דלא כרש"י בפי' התורה ועיי"ש ברמב"ן שחשם על פרש"י ועיין רמב"ם פ"ו מהל' ע"ז ה"ג וכל"ל ונח"מ שם ועיין בשה"ד סדר תו"א ערך רבא סי' ט' [בסדר הדורות החדש] שכ' ואולי מ"ס דקנ"ס אליבא דרש"י הוא מולך עכ"ל ואף דבסנהדרין כ"ז ח' גבי מומר או"ל להכשין דפליגי אבוי ורבא אמרו שם להדיא והלכתא כוותי' דאבוי עיין מש"כ לעיל סי' כ"י אות ז' צביאורי והפנים יפוח ויקרא י"ח כ"א כ' לתרץ פרש"י דס"ל דודאי ל"פ אבוי ורבא במציאות כי"ד סדר עבודתו אע"כ דיש מהן עושין כך ויש מהן עושין כך וז"ל אבוי ורבא אלא לענין חיוב מיתה ובמעבירו ברגל אין בו דין מיתה אלא אוהרה לבד דאיכא לאו אחר בפ' שופטים לא ימלא בך מעביר בנו ובתו באש עיי"ש. (יא) העבירו עצמו פטור. בנדפס כתוב כמו בהכח"י שלפנינו אבל צברייתא שלפנינו איתא העביר עצמו פטור ולא העבירו ולפי' פרש"י לעיל אות ה' יש לפרש העבירו אצמשי' קמהדר דהם העבירו אותו בעצמו ולא מורעו פטור אולם להסביר דהאכ צעמו מעביר ז"ל העביר עצמו:

(א) שיהיה בכלל אל תפנו ואל תבקשו ז"ל שיהיה בכלל אל תפנו ושיהיה בכלל אל תבקשו וכמו שכ' רבינו להלן והנשאל והעושה בכלל אשר תפנה ודלא כהשם חדש שכ' דכוותו רבינו דהעושה הוא בלאו דאל תפנו והנשאל הוא בלאו דאל תבקשו וכ"כ בס' צאה"ס לס' ויקרא י"ט ז"א וז"ל ונפי ענ"ד נראה יותר דאוהרה דנשאל מאל תבקשו וגו' דבחר הכי עכ"ל וכדברייהם הוא בלאו עורא שכ' ושעם אל תפנו לזרע האומנות ושעם אל תבקשו לשאול כשאלו עכ"ל אבל דברי רבינו הירש' אינו כן אלא דשניהם בכלל אל תפנו ושניהם בכלל אל תבקשו ועיין ביצירותיו דסנהדרין פ"ו ה"ה במראה הפנים שם ד"ה אוהרה וכן' התו"ה להכח"י פ' קדשים סי' ז"ס. (ב) הצרכיים ז"ל הפרקים כ"ה בנדפס. (ג) הנשאל בנדפס השואל והיטוי ה' דהנשאל שנמסרה פ' שגא וסאל בהם להגיד לו דבר העמיד כגון שאלו המלך ודעת רבינו הירש' דהנשאל בכרת וכל"ל בסוף הסיון ואז"ל שגשאל בלאו וכרת כו' ומוכרח הדבר לפימשי"ר והנשאל והעושה בכלל אשר תפנה וכבר

260 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם כם. ועונש למדנו גם (ד) לאוב וידעוני דכתיב כפ' אלה המשפטים מכשפה לא תחיה ואמרינן כפ' ד' מיתות [ס"ז] בעל אוב וידעוני בכלל מכשפה היו [כו'] ואע"פ (ה) שהנשאל בלאו וברת והיה לו למנותו בחייבי בריתות אנב הלכות אוב וידעוני כלליתם חנה.

סימן רעד [קב]

מחללי שבת. שבת תיראו (א) ואת שבתותי תשמרו. צוה והזהיר בעשרת הדברות ראשונות ואחרונות שישמרו ישראל את השבת דכתיב וביום (ב) השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה והזהיר גם באמור אל הכהנים ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון טקרא קדש כל מלאכה לא תעשו וענש כפ' ויקהל דכתיב וביום השביעי שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת וכתיב במקושש עצים ביום השבת כפ' שלח לך מות יומת האיש רגום אותו באבנים כל העדה. ומה היא המלאכה האמורה. בשבת פ' כלל גדול [ט"ג א'] אבות מלאכות ארבעים חסר אחת (ג) החורש והזורע הקוצר והמעמר הדש והזורע הבורר והמוחק המרקד הלש והאופה הגוזז את הצמר המלבן והמנפץ הצובע המזוה המסך העושה ב' בתי נירין האורג ב' חוטין והפוצע ב' חוטין הקושר והמתיר התופר ב' תפירות הקורע ע"מ לתפור ב' תפירות הצד צבי השוחטו והמפשיטו המעבדו והמולחו המוחקו והמתכו הכותב ב' אותיות המוחק ע"מ לכתוב ב' אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המוציא מרשות לרשות המכה (ד) בפמיש. ואמרינן בשבת פ' במה טומנין [מ"ט ז'] הני אבות מלאכות כנגד מי אמר ר' חנינא בר חמא כנגד עבודת המשכן ר' יונתן בן אלעזר אומר היה ר"ש בן יוסי בן לקוניא אומר כנגד מלאכה ומלאכות שבתורה ארבעים חסר אחת וראו חכמים אלו המלאכות הדומות (ה) עבודה הדומה היא נקראת מלאכה דכתיב

תועפות ראם

וכבר כ' החום' בסנהדרין ס"ה א' ד"ה והנשאל דלי אל תפנו אזהרה לנשאל א"כ יהא זו כרת דכתיב כפ' קדשים והנשאל אשר תפנו וגו' והכרתי אותו וס"ל לרבינו דה"ה יס כרת כנשאל ומתחילין דקמי והנשאל באזהרה ה"ה דכרת ממי איכא ולא קמי אזהרה אלא למעוטי סקילה כמש"כ החום' בסנהדרין נ"ו א' ד"ה ועל וס"ל כביאור ווי העמודים לס"ד רבינו והסמ"ג לאוין ל"ו כ' להקשות לפרש"י כקשיית החום' וס"ל שם וטעמו כפס"מ שבעל אוב ככרת או בסקילה והנשאל בהם באזהרה בלבד עכ"ל וגרסא שכן הי' גירסתם במשנה ולפי"ז ספיר הקשו החום' ג"כ לפרש"י אכל לפינו במשנה לא נזכר כרת וא"כ ספיר י"ל כנ"ל ולק"מ קשיית החום' אולם במשנה ריש כריתות חשב בל"ו כריתות בעל אוב ולא חשיב ל"ו כריתות והוא הנשאל בבעל אוב וכמש"כ החום' ביבחרם מ"ס א' ד"ה לפי לענין מכסף עיי"ש וס"ל לדעת רבינו דהד טעמא הוא עס הא דלא חשיב ידעוני במשנה דכריתות. (ד) גם לאוב וידעוני כו' באמת רבינו דמלמד העונש שכתוב מפורש בלבוש וידעוני למדנו גם כן עונש לאוב וידעוני מדכתיב מכשפה לא תחיה ואמרינן כו' אולם כ' הכ"ז בטור וי"ד סי' קע"ט עמש"כ הסוד שם מכסף כולל כל אלו וס"ל הכ"ז לא ידענא מאי קאמר דלי לאוב וידעוני קאי הייבי סקילה מיהו מלך עמלם ומה לנו אם יהא בכלל מכסף או לא יהא עכ"ל וה"ה יס לתמוה ע"ד רבינו מאי כ"מ בזה סלאוב וידעוני מכלל מכשפה לא תחיה, והשם חדש הגיה דל"ל ועונש למדנו גם למכסף מאוב וידעוני דכתיב כו'. (ה) ואע"פ כו' עד ס"ס חסר בדפוס:

(א) שבת תיראו הנה לשון הנדפס קדושת השם תיראו וגרסא מהא מיוסד על לשון הכתוב סוף סדר בשר את שבתותי תשמרו ומקדשי תראו וס"ר קדושת השם תיראו ואת שבתותי תשמרו, ויס לבוין מש"כ היראים קדושת השם תיראו דל"ל ליום השבת ע"ש שהקב"ה קדשו כדכתיב ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו ועפ"י מ"ס במדרש תהלים מ' נ"ב שברה כפול וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד וכ' בהע"ש שא"י א' אות ס"ו דל"ל במדרש שמה כפול והיינו דקרי לה שבת וקדוש ה' וספיר כ' רבינו ג"כ כפול קדושת השם תיראו ואת שבתותי תשמרו וכאן בהכח"י אשר לפינו כתוב "שבת" תיראו והיינו הך שכתוב בדפוס קדושת השם תיראו לפי ביאורי ונהלן ס"י ח"כ כ' רבינו מורא שבת עיי"ש בביאורי. (ב) וביום ט"ס וס"ל ויום ומש"כ לה"ה נראה דכוונת הכתוב כמו ששבת ה"ה דהיינו ליל ז' ויום ז' דביום הששי כלה הש"י בריאת שמים וארץ ואחרי כלות יום הששי שבת וינפש ח"ה במכילתא יתרו פ"ו ת"ל ויום השביעי שבת לה"ה שאין ת"ל שבת אלא להביא את הלילה בכלל אזהרה דכוונת דרשתי מדכתיב שבת לה' אלהיך דהיינו יום דכתיב ויהי ערב ויהי בקר וס"ל שם שבת כו' דגם הלילה שבת ודו"ק. (ג) מ' חסר אחת. עיין בתו"ש עכ' לדקדק על הא דרש"י הא לישאל ולא נקב ל"ס ותי' שם כסו המשכיל והס"ר אצרהם שאמר ליישב דתנא דידן אנב אורחיה קמ"ל דכל הני אבות מלאכות הם כנגד ארבעים מלאכות שבתורה ואחת מהם חסר כר"ס כ"ר יוסי בן לקוניא שבת מ"ס ז' וכבר קדמו בזה בספר האגודה שכתב שם וס"ל מ' חסר אחת נקב הא לישאל כו' משום דהם כנגד מלאכות הכתובים בתורה ובפסוק אחד אלו מסופקים ויבא הציחה לעשות מלאכות עכ"ל והנה רבינו כתב החורש והזורע וכ"כ להלן בפירושו החורש בראש אולם במשנתנו הזורע והחורש ובסעם משנתנו אמרו בשבת ע"ג ב' תנא ב"ה קאי דרש"י ברישא והדר כרבי ובס' אשי ישראל למס' שבת הקשה דא"כ לפי הנמרא לייחיי אחריתא שנייה מהם זורע אולם בהנאות מלפני חיתן שזכ"ח כ' ואפשר דבקשו לזרז לרשויו ארעא לכ"ע אינו רק משום חריפה אע"ל דגורם נמיהה דמ"מ עומה חריפה ואוליין בתר מעשיו, עיין בספ"ר שבת מ"ס ב' עכ' כדצרי האגודה. (ד) המוציא מרשות לרשות המכה בפמיש לפינו במשנה הג' המכה בפמיש המוציא מרשות לרשות וכן בהפ"י שפירש רבינו להלן כ' כסדר שהוא לפינו. (ה) לשון הנדפס וראו חכמים אלו מלאכות שהן דומין כנגד עבודת המשכן ומלאכות הדומין

ספר עמוד זאסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קלא

מלאכת עבודה לא תעשו ואמרינן אלו הן שהקפידה התורה עליהן כי לא מסרן הכתוב אלא לחכמים ואלו ראיות לקרא מלאכה. ולא אלו השנויות בכלל גדול לכד אלא כל הדומות לה חייבין עליהן ומנין לרבות דומות להן דתניא [פ' ג'] ר' יוסי אומר הנה אבות מהנה תולדות דכי היכי דמחייב אבות בשגנה חטאת וסקילה במזיד מחייב נמי אתולדות חטאת בשגנה וסקילה במזיד [ואחרי] דאמרינן שתולדות המלאכה תלויות בדומה וסברה צריך אדם להזהר שלא יעשה דבר הדומה למלאכה ועבודה. ולתולדות המלאכה אין מספר כי לאב אחד יש כמה תולדות ואגיד מקצתן ומהם ילמדו המבינים על מותרם וגם יש תולדות מדברי סופרים. הילך אבות תולדות מקצת דאורייתא ודרבנן על ראשון ראשון. החורש תולדה לחורש דאורייתא אמרינן בכלל גדול [פ' ג'] אמר רב ששת היתה לו גבשושית וגטלה מן השדה חייב משום חורש ואמר רבא היתה לו גומא וטממה [בשדה] חייב משום חורש. בתחלת מוע"ק [ג' ג'] אמרינן משקה מים לזרעים חייב משום מאי מתרינן ביה רבא (ו) אמר משום חורש רב יוסף אמר משום זורע ומסיק אבוי דחייב משום חורש ומשום זורע הלכך צריך האדם להזהר במקום שעשבים וזרעים צריכין למים כגון בימות הקיץ שלא ישליך שם מים ולא ירחץ ידיו עליהם ולא ישתי (ז) עליהם אע"פ שלא יתכוין לגידולם פס"ר וזא ימות שאי אפשר שלא יועיל לגדלם ואע"ג דקיי"ל כר"ש דאמר דבר שאינו מתכוין מותר דאמרינן בשבת פרא"א אם לא הביא כלי [קנ"ג ג'] אבוי ורבא דאמרי תרומיהו מודה ר"ש בפסיק רישא ולא ימות ואע"ג דבתחלת חבונה [ק"ג ג'] בתולש עולשין ומורד ורדין היכא דעביד בארעא דחבריה דלא דיליה שאינו מקפיד בגדוליה ובפריה (ח) אע"ג דפסיק רישא ולא ימות הוא לא מחייב ר' שמעון מיהו איסורא דרבנן איכא אפילו בארעא דחבריה בארעא (ט) דסתם אדם מוצא כזה וניחא ליה והוי איסורא דאורייתא הלכך צריך להזהר ולחוש. תולדה דרבנן. הוסיפו חכמים שלא לגרור כסאות גדולות בארץ לפי שהוא קרוב לפס"ר ול"י לעשות חריץ דתניא [גמ' כ"ג ג'] גורר אדם מטה [כסא] וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ ואמר עולא (י) כפ' במה מדליקין [כ"ט ג'] ל"ש אלא קמנים אבל גדולים אסור וכוותיה מסקינן התם ואפילו בעיליתא

תועפות ראם

הדומין לעבודה והיא נקראת מלאכה כו' ואמרו אלו הן כו' והוא נכון והנראה מדברי היראים שזה לתרץ קשיית הראשונים הרשב"א והרמב"ם בשבת מ"ט ג' למאן דליף מלאכות שכתבו בחזרה אלו מדעת עומן בדרו להם חכמים המלאכות ויחא להו דכולהו יליף ממשכן מדעמכא פירש שבת למלאכת המשכן אלא דמר יליף כולה מילתא ממשכן ומר לא יליף מינין ממשכן אלא ממלאכה ומלאכות וחשיבותן כלומר אבות המלאכות בלחוד יליפין ממשכן וכ"כ ההוס' שבת מ"ט ג' ד"ה כנגד לכאורה נראה כו' אולם דעת רבינו נראה דפליגי כמסקנת החוס' שם ולכן כ' רבינו בתרתי וראו חכמים אלו מלאכות שהן דומין כנגד עבודת המשכן דהיינו לר"ח בר המא ומלאכות הדומין לעבודה והיא נקראת מלאכה והיינו לרשב"א בן לקיטא, ועמס"ל דכתיב מלאכת עבודה לא תעשו כ' השם חדש הך קרא כתיב בפי' מועדות ויותר נראה להגיה הפסוק למלאכת עבודת הקודש עכ"ל ואינו מוכרח דלא רבינו רואה להביא דשם מלאכה שכתורה נדרף לשם עבודה והיינו להמ"ד כנגד מלאכה מלאכת מלאכתו שכתורה ובדיוק לא הביא רבינו הפסוק למלאכת עבודת הקודש כדי שלא נעשה דגם המ"ד כנגד מלאכה שכתורה יליף ממשכן ודיוק. (ו) רבא אמר משום חורש. נגדפס רבה ועיין חו"י הל' שבת סי' כ"ד שם' ובספר שלפני כתוב רבא ועי"ש שהביא רא"י מן הירושלמי דהיינו כרז יוסף והנהל איתן דרפ"ח מהל' שבת כ"כ מדפספי' ומש"כ כלן ומסיק אב"י כו' נגדפס חסר אולם הסמ"ג לאוין ס"ה כתב כמס"ל כן. (ז) ולא ישתין עליהם. בהגהות מרדכי פ"ו דשבת הביא ד' הספר יראים וכ' שם על שם סה"ת שסתור להשתין עליהם ולשפור יין שאינו מלמיה אלא מייבש וכ"כ חו"י הל' שבת ס"ס כ"ד דהרא"ם כ' דגם להשתין מים ע"ג עשבים אסור מפני שהוא משקה וה"ר ברוך בסק"ת כ' להשתין מים ע"ג עשבים שרי שמי רגלים עיין וסורפין העשבים שהרי מעצירין אותם על הכסא ח"כ חזקים ועיין שם כו' והיריקאטוי סי' קי"ד הביא שם דברי הרא"ם וכ' אח"כ אצל דבר שסורף חורשים כגון שכן מותר וז"ל שאין זה מדברי הרא"ם אלא היריקאטוי פסק כן מדפספי' וכדברי ר"ב בסק"ת ועיין נדה ס"ב א' מ"ר שהחמירו ובגרייתא שם ס"ג א' כמה הומות' ג' ימים אצל מ"ר קודם חומות' אינם עוים וא"כ הוא משקה לדעת רבינו ואסור. (ח) ובפרה"ק נגדפס איתא ויפיה ומש"כ נגדפס ואע"ג דהוי פס"ר וז"ל לא מחייב ר' מאיר בזה יפה ג' הכת"י שלפנינו לא מחייב ר' שמעון. (ט) בלרעא ז"ל ובארעא דסתם אדם כיוצא בזה דמחא ליה הוי איסורא כו' וכ"כ נגדפס ועיין מנ"א סי' שז"ו סק"י מש"כ על שם ס' הוכרעות והא"ר סי' שז"ו סק"י כ' דהם' הוכרעות כדעת הרא"ם ועיין שו"ת מהר"י מבזוגא סי' ג"ב וסי' ר"ב. (י) ואמר עולא נגדפס הגי' ואמרינן עלה אולם בל"י הל' שבת ס"ס כ"ה הביא לזון היראים ואמר עולא אף מה שכתוב בלזון רבינו מקודש, לפי שהוא קרוב לפס"ר ול"י לעשות חריץ' ליתא שם בדברי רבינו שם' חו"י שם ויבאר בסמוך. והנה בהגמ"י ריש הל' שבת כ' שם בזה"ל ואין חילוק בין גדולים דלא אפשר לעולם ובין קמנים דאפשר לעולם כו' ודלא כרא"ם שפסק בגדולים שאסור ואפי' בעיליתא דשיא עכ"ל וגרסא דהגמ"י תרי מילי קאמר מתחילה כ' דאין חילוק בין גדולים דלא אפשר לעולם ובין קמנים דאפשר לעולם ור"ל דאפי' קמנים דאפשר לעולם מ"מ מותר לגרור ודלא כר' ירמ' רבה שבת כ"ט ג' ואח"כ כ' עוד ודלא כרא"ם שפסק בגדולים שאסור ועמם הרא"ם שאסור בגדולים לפי שהוא קרוב לפס"ר לעשות חריץ' והא"ו שם הדין על היראים ליתא בדבריו אלא הלכה למעשה דאף גדולים מותר וזהו דעת ההגמ"י ודלא כהגמ"י חו"י ריש סי' שז"ל שהעתיק שם לזון ההגמ"י ודלא כהרא"ם שפסק דבקמנים אסור כו' ופי' הבי' דשעמא דרא"ם משום דאפשר לעולם שלא בגרייה עי"ש ואומר אני דאף שהרוקח תלמיד רבינו הרא"ם כ' ג"כ בסי' ג"ח והביאו הכ"י חו"י אצל גדולות מאד אסור דהוי פס"ר ואסרינן אפי' בעיליתא דשיא עכ"ל מ"מ אין זה כדברי רבינו דהרי רבינו כ' מיתרף

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

דשישא אטו עליא דעלמא . הוורע . תולדה דאורייתא אמרינן בכלל גדול [פ"ג ז'] אמר רבא (יא) אמר רב
 היא בר אשי אמר רב זומר חייב משום גוטע הנוטע המרכיב והמכריך חייב משום זורע ומשקה מים לזרעים
 פירשנו למעלה בחורש דחייב משום זורע . גם תולדה לרבנן לא מצאתי ספורש בתלמוד ומוקנים אתבונן
 שיוהר האדם שלא להשליך זרעים בחצר במקום ירידת גשמים שסופן לצמח ואם משליך לתרנגולים יוהר
 שלא ישליך אלא שיעור אכילת תרנגולים לאכול ביום או (יב) ביומיים ואם מקום דריסת רגלי בני אדם שאין
 סופן לצמח מותר ואין כאן משום זורע . הקוצר . תולדה דאורייתא בפ' כלל גדול [פ"ג ז'] הקוצר הבוצר
 הגורד המוסק והאורה כולן מלאכה אחת הן (יג) . תולדה דרבנן דתנן בפ' המצניע [פ"ד ז'] הנוטל צפרניו זו

תועפות ראם

מימרה לעולם בזה"ל ל"א אלא קטנים אבל גדולים אסור והוא כהנ' הישנה שדחו התוס' בשבת שם ד"ה ה"ג והוא בכ"מ בשם הרמ"ן ח"ו
שם ובספרים מדויקים מנחם מחלוקת בקטנים אבל בגדולים ד"ה אסור דדמי לפס"ר ע"כ ולכן כ' רבינו שלא לגרור כסאות גדולות בלחץ
לפי שהוא קרוב לפס"ר כו' דמשמע דאפי' אינם גדולות מאד עליהו ודאי פס"ר אפי' אסור לפי שהוא קרוב לפס"ר וזה מימרה לעולם .
והנ"ל ר"ב פי' שג"ז כ' אבל גדולים מאד אסור לגרור דהוי פס"ר דעשה היין ואסור אפי' בקרקע של שיש (ב') רוקח וכו' בשם
הרמ"ן עכ"ל' ולענ"ד דברי הרוקח אינם כדברי הרמ"ן כ"ל אולם לפשט"כ לעיל דבאו"ז ליתא אבל היראים אולם לפי שהוא קרוב לפס"ר כו'
וא"כ סמיה י"ל דרבינו מיירי במסות כסאות גדולות דודאי עשויות חריץ דהוי פס"ר וכדברי הרוקח ופי' אפי' אלא גדולים ד"ה אסור
ור"ל דמורה ר"ס בשם ר"ן ונ"ל דלע"ז דלוי מכוין אסור וכדלפנינו שבת רבא ה"א מילתא שבת קל"ג א' ואפי' עמי לכתחילה דעמיה מרבא כסרה
ולא קודם לכן וה"ל אשמעין עולם ואזרח לה קבאית התוס' שבת כ"ס ב' לני' ו' מת' ל' שעה עיי"ל ופי"ו מ"ס עולם מחלוקת בקטנים
אין כוונתו קטנים ממש אלא כל היכי דאין בהם ודאי פס"ר לעשות חריץ קטנים קרי ליה ואין חילוק לעולם בין אפשר בטלול להיכא דאי
אפשר אלא בגרידה דמדלמא אבל בגדולים דודאי עשויות חריץ ד"ה אסור ש"מ דכל היכא דאין עשויות חריץ בודאי ל"ס כלים דלפשר
בטלול ול"ס כלים דלא"ל ככ"ע שרי לר"ס וללא כר' ירמיה רבה. ולא אוכל לירד לקו"ל האו"י ש"כ שם ולר' ירמיה רבה דלמא דר"ס שרי
בגדולים תימא וכי אין זה פס"ר ונ"ל עכ"ל דמאי תימא הוא זה דודאי אף בגדולים דלא אפשר לעולם לא הוי פס"ר דע"כ ז"ל הכי
לעולם לגימא שפטינו בגדולים ד"ה מותר והלא מודה ר"ס בשם ר"ן ונ"ל וכי משום דלא אפשר לעולם שריין איסורא לעשות חריץ דאפי'
דבספחים כ"ה כ' אמרו דלא אפשר ולא מכוין לנ"ל שרי מ"מ כ' התוס' שם ד"ה לא דמיירי בעיני דלא הוי פס"ר עיי"ל ופי"ו דברי
רבינו היראים עולים יפה ודלא כהנ"מ שם (כ') וללא כהנ"מ סי' ה' והרבי"ס סי' ש"ד כ' דג"י נכונה היא אלא בגדולים ד"ה אסור והיא גי'
ריב"א דבגדולים הוי פס"ר וכן דביאור ווי עמודים ולני' ריב"א והרבי"ס דגרס ד"ה אסור משום פס"ר נראה דס"ל לעולם אסור
בגדולים לכ"ע משום דהוי פס"ר וא"כ ר' ירמיה דשרי בגדולים לר"ס וכן רב יוסף דמחייב לעולם מדתניא גורר אדם מטה כו' אפשר
דפליגי אי הוי פס"ר או לא וכה"ג כ' התוס' בס"פ המצניע ב"ה המכבד כו' דר"א סבר דהוי פס"ר ורבנן ס"ל דלא הוי פס"ר אבל
התוס' בס"פ תמיד נשחט כ' שזה דוחק ע"ס וכ"כ הרמב"ן במלחמות בס"פ כל הכלים כו' עיי"ל מיהו אפשר דפליגי אם בליסור דרבנן
פס"ר אסור או מותר כו' משום דגרידה לכלים ליתא אלא איסור דרבנן שהוא חופר כלל'א יד כו' עכ"ל ווי עמודים . ורבי'א בספר
עמק הלכה אלא"ה סי' ז"ה ש"כ לייצג קבאית התוס' יומא ל"ד ב' ד"ה ה"מ . לפרש"י מר"י דפליגי בגרידה על"י דר"ס אסור אפי' בכה"ג
דכי מכוין ליתא איסורא לאורייתא כשבת מ"ו ב' ועי' תי' בעמק הלכה שם דלר"י דמחייב במלחמה שא"ל ודאי הוי גרידה לאורייתא ולהכי
אסר אינו מתקין ומתורץ צבוב דעת רש"י עכ"ל והוא תמוה דפרש"י בשבת מ"ו ב' דחופר חייב ח"מ במרה וקבועם כדרך חפירה שהוא
במרה וקבועם ומש"ל גרידה אסורה דרבנן אפי' עכ"ל דמחייב במלחמה שא"ל . (יא) רבא. עיי' שבת ז"ר א' ויסקן וימרה כו' וא"כ
ז"ל כלא אמר ר' אבה כו' ודלא כמו שכתוב בגדעם אמר רבא אמר רב חייה אמר רב וחסר שם רב חייה בר אבי והגרעק"א בגולה"ס
שבת ז"ר א' כ' והו"מ למחשב עוד ההיא דלקמן ד"ג ע"כ וכ"כ הסע"ד ערך ר' אבה ואפי' מנאפי עוד פ' במה עומקין כ' ע"כ א"ר אבה
אמר רב חייה בר אבי אמר רב כו' ובמאת אישתמיט ליה גי' הרא"ש בשבת ב' ב' אמר ר' אבה אמר רב חייה בר אבי ונ"ל ולימא שם
אמר רב והר"ק ש"כ אמר רב הא כתב אמר ר' אבה אמר רב חייה אמר רב ולימא שם בר אבי . (יב) או ציומים . הת"ס היות ד"ו
בז"ע דהא לקיטת בעינין ב' שבתה ולענ"ד דאין העשם משום קליעה בקרקע אלא העשם משום דבמקום לח ימיחו אם ימח שם איזה ימים
ולכן ב' דקק ע"ז עומים דידוע דציומים ודאי לא ימחו ויה ברור . לזון ה"ל ה"א שבת כלל י"א . ולא כ' רבינו הרא"ש חולקם מיהו כמו
שכתב בסמוך בקריעה התולש מעצין שאינו נקוב דשורא דלא אסור וה"ל אסור כדפוס אבל אסור כהנ"מ כו' מיהו דע"ל
כמש"כ ה"א שם דהורע בעינין שאינו נקוב לענין שבת דחייב ולא דמי לתולש עיי"ש . ובס' מנחת חינוך צמח"ק במשקל השבת אוח ב' ב' דאין דברי
הנ"ל מוכרחין ורבי'א להנחת חינוך שם שהביא דברי הסמ"ל לאו"ה בפשיטה כוללת דעת רש"י דוריעה דריק' שיעור כנגררת חוץ מחורש
דכלל שהוא כמתני' דשבת ק"ג א' עיי"ל במנחת חינוך . והנה אף דמבואר במשנה דחורש כל שהוא עכ"ל מלניו צירושלמי פ"ו דשבת ה"ב
שאמרו כמה יחרש ויהא חייב וי"ל בשו"ר קרבן דקמיבעיא לני' כמה כל שהוא וכו' באו"ז הל' שבת סי' כ"ה ומעשה לא נפלאא היא ולא
הרוקח היא פרש"י דכריעות י"ו א' ד"ה אלא ש"כ שם דדמי כחורש ח"ס וזרע ח"ס כו' עוד רבי'א להעיר דבאו"ה הלק"ם ח"א שאלה
רס"ו כ' מ"ס דבמבשל ואופה בעינין שאלה כשיעור בשבת והזרע משהלכום ע"ג קרקע חייב . תשובה מסתברא דמבשל ואופה עדיין גמרו
בידי אדם שזריך להגיס בקריעה ולתחות בגחלים אלא בזרע הכל בידי שמים עכ"ל דלא כהגרש"ל בשבת ע"ג א' במשנה וגם בס'
דברי מרדכי שאלה מדרבי פרידברג האו"ה סי' כ"ה דלא כהגרש"ל וכן במנחת חינוך שם . (יג) דעל הוריעה שזרע חייב אף
שחייב הגביה מן הקרקע דלא כהפיה דקדוש שנאפה אינו חייב דהא כהפיה הוא המלחמה וחייב בשבת אפיה אבל הכא המלחמה היא
הוריעה וחייב חייב על הוריעה עיי"ש . (יג) מלאכה אחת הן . דעת רבינו כה"מ שביא המ"מ פ"ו מהל' שבת ה"ד דפי' מלאכה אחת

ספר עמוד ו איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קלב

בזו או בשינוי וכן שערו (יר) וזקנו ר"א מחייב חטאת וחכמים אסורים משום שבות והלכה כחכמים ותנן [ג' פ"א] התולש מעציץ נקוב חייב שאינו נקוב פטור וכל פטורי דשבת פטור אבל אסור חוץ מתלת צידת צבי צידת נחש ומפס מורסא בשבת [ג' פ"א] רש"י ו"ל פירש (טו) כי פטרי עציץ שאינו נקוב בשל עץ אבל בשל חרש שאינו נקוב כנקוב משוינן ליה דכעפר משוינן ליה ורבינו יעקב וצ"ל פירש דבשל חרש מהני ליה נקיבה בשל עץ לא מהני ביה נקיבה וראיה לדבריו דבשל חרש כעינן נקוב דאמרינן בניטין פ"ב [כ"א ג'] כתב על חרש של עציץ נקוב וכו'. ועוד שעל אותה משנה דהמצניע (טו) דאמר רבא ה' מדות בכלי חרש נקוב וכו' משמע דמתני' נמי בכלי חרש עסקינן והא לא מצינן למימר דעץ וחרש שוין הן כדאמרינן במנחות פ' כל המנחות (יז) כאן בספינה לענין בכורים אלמא עץ וחרש אין דינם שוין. תניא [שם י"ד ג'] ר"ש בן אלעזר אומר צפורן שפירשה רובה וציצין שפירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור ומסקינן ביד נמי לא אמרו אלא שפירשו כלפי מעלה ומצערות אותו. כלפי למעלה פ"י (יח) לצד הגוף לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת פ"י (יט) רוב עובי הציץ והצפורן לצד הגוף דכיון שפירשו רובן אין סופו להתחבר. אמרינן בהעור והרוטב [מל"ג ק"ו ג'] אמר ר' [חייא] בר אשי תאנים שצמקו באיביהם מטמאות טומאת אוכלין והתולש מהם בשבת חייב חטאת. ותנן בבבא [ל"ו ג'] אלו משום שבות לא עולין וטעמא גזירה שמא יתלוש זמורה. והוי קוצר. ואמרו חז"ל בעירובין פ' המוצא תפילין [ק' ג'] אסור להלך ע"ג עשבים בשבת במקום (כ) דהוי פס"ר ול"י דהוי כקוצר. כסוכה פ' לולב [ל"ו ג'] אמר רבא אתרוג בפחובר אסור להריח בו דכיון דלאכילה קאי אי שריית ליה אתי לבינויה. המעמר. כל כינוס דבר גידולי קרקע נקרא מעמר כדאמרינן בפ' כלל גדול [פ"ד ג'] אמר אביי האי מאן דעבר לתלא חייב י"א חטאות וחדא מינייהו כינוס העצים (כא) הלכך יזהר האדם מלאסוף פירות ולקבצם ביחד דהוי

תועפות ראם

הן סהן חולדות. שם חדש. (יד) שערו וכן שמו וכן זקנו כו' כ"ה בנדפס וכו"ל וכ"ה להלן במלכת הגזוז. (טו) פ"י כו' ככר כ' רבינו לעיל פ"י ג' ג' מחלוקת רש"י ורבינו יעקב דרש"י ו"ל פ"י דגל עץ בעינן נקוב וכל חרש לא בעינן וע"י קאמר רבינו שם דליתא כדאמרינן בשל עץ לא מהני נקוב ובשל חרש מהני נקוב וכו' רבינו כאן דלרש"י כי פטרי עציץ שאינו נקוב בשל עץ אבל בשל חרש שאינו נקוב כנקוב משוינן ליה דכעפר משוינן ליה ורבינו יעקב פ"י דבשל חרש מהני ליה נקיבה ובשל עץ לא מהני ביה נקיבה וכ"ה ביראם הנדפס וכ"כ בהגמ"י פ"ח מהל' שבת וז"ל ור"א אומר דבשל חרש איירי דבשל עץ אפי' נקוב חלוט נקוב ופטור ודלא כהספד בית דוד בשו"ת סי' א' שכ' שם ב"ה"ל וכן בהגמ"י פ"ח מהל' שבת ובספר יראים הביא ג"כ דעת ר"ת דבשל עץ לא בעי נקיבה וכן נותנת הסברה בלמנת דמאי סברה היא כלל דלא תהני נקיבה עכ"ל. ובמחכ"ת העיד על מה שלא ראה דמבואר בדברי הגמ"י ובספר יראים דעת ר"ת דבשל עץ לא מהני נקיבה כדברי הסו"ס דהנחות פ"ד ג' ד"ה כאן דלא כר"ת שכתוב גיטין ו' ג' ד"ה עיין דבשל עץ לא בעי נקיבה והסברה שכ' הב"ד דמאי סברה היא כלל דלא תהני נקיבה נלענ"ד דלק"מ דהא התולש מענין נקוב חייב ואפילו הנקב בדופנו ואין זה פסול דהיי' נחשב כמחומר כמה שהנקב בדופנו והא ראייה דר"ה פוסק בזה וזה א"כ פסיר י"ל דנס לרבנן דר"ה לא מהני כ"א בשל חרש ולא בשל עץ והס' נדפס כ' בציאור היראים הנדפס סי' ק"ע א"כ נראה דרבינו מפרש פ"י הסוגיא דמנחות כפי' הראש"ד פ"ב מהס"א ה"א דגל עץ. ואל חרש תרווייהו בעי נקיבה כו' עיי"ש ולא ראה דברי היראים כת"י סי' ג' דמפורש שם דלא כהראש"ד ועכ"ל במש"כ רבינו שם בעינן שאינו נקוב אפי' של חרש דלק"מ ג"ל של עץ שבו אין חילוק בין נקוב לשאינו נקוב דבתרווייהו הוי מדרבנן כיון דלא מהני ביה נקיבה אלא אפי' של חרש דמהני בו נקיבה הוי מדרבנן כשאינו נקוב וכ"כ הש"ה שם בפי' הראשון בכוונת היראים. (טו) דהמלניע נקבעה סוגיא דרבא דאמר רבא כו' כל"ל וכ"ה בנדפס ובס' בית דוד בשו"ת סי' א' כ' דראית רבינו לא מנרעא מידי דשפיר טול לומר מידי איריא דלמא הא כדאיחא והא כדאיחא והא דקבע שם דברי רבא היינו משום דלעיל מויתי' בסוגיא איירי בניקב ככדי סהרתו לך מיימי עלה דברי רבא עיי"ש. (יז) פ' כל המנחות. נראה דפ"ס וז"ל פ' כל קרנות הצבור [מנחות פ"ד ג'] כאן בספינה של עץ כאן בספינה של חרש לענין בכורים כו' ולשון הנדפס הוא כאן בספינה של חרש כאן בשל עץ ועיי"ש בזה. ומשכ"ל כאן אלמא עץ וחרש אין דינם שוה ג' הנדפס הוא כך ולענין מדרס דחרש ועץ אין שוין ופי' השם חדש דכלי עץ משמא מדרס אבל כ"ה אינו משמא מדרס דליתו ראוי למי"מ. (יח) פ"י ל"ד הגוף. כסיר"ת בזה שם ד"ה והוא ה"ר מנדה י"ג ג' מעשרה ומעלה אסור שפי' ל"ד הגוף ובפרש"י שסביב להרי"ף פ' סמוגה שר"ס כ' גס שם ג' פירושם והוא תמוה לענ"ד. (יט) פ"י רובן רוב כו' ל"ד האור כ"ה בנדפס וכו"ל. (כ) במקום כו' משום דמסקינן שם והאידיא דק"ל כר"ס כולו שם ופי' רבינו במקום דהיי' פס"ר ול"י ופתי שפיר מומרא דרמי בר אבא אפי' אלו"ב דמסקינן כ"כ בציאור הלכה שם' משנה ברורה לנא"ח סי' ש"ג וכו' בציאור שם חדש לס' יראים הנדפס. (כא) בנדפס כתוב אח"י ואמר אביי האי מאן דכתיף מילחא ממלחא חייב משום מעמר הלכך כו' וכ' הרב הגאון רא"ד שני"א דני' היראים בשבת ע"ג ג' דלא כגירסתיהו שם אמר רבא האי מאן דכתיף כו' חייב משום מעמר אפי' עימור אלא גנ"ק ורבינו גרים בהיפוך מתחלה אמר אביי האי כו' חייב משום מעמר ורבא אמר אין עימור אלא גנ"ק ועיי"ש בגמ"י מש"כ הגר"ם וגני' רבינו שבנדפס שפיר הקדים אביי לרבא וזה יתיישב ג"כ דברי הרמב"ם מקוביית הא"י הל' שבת סי' כ"ו עיי"ש אבל בהכח"י שלפנינו וכן בלשון היראים שהביא הא"י שם ליתא כלל האי מאן דכתיף מילחא כו' והסמ"ג לאוין ס"ה במלכת מעמר כ' כלשון רבינו היראים כת"י שלפנינו עד דהוי כמעמר וכ' אח"כ בזה"ל מיהו בפ' המביא (דל"ג) מוכיח שאין עימור אלא כשלוקח ממקום גידולן ומקבצן יחד כעין קמה קלורס שמעמר הסובולין

ספר עמוד ז' איסורים שאינם נעשים רע לבירות כי אם לשמים יראים

(כב) כמעמר. הדש. תולדה דאורייתא תנא [שנ"ג ע"ג] חדש והמנפץ והמנפץ מלאכה אחת הן. תולדה דרבנן גזרו חכמים משקין שזבו מפירות שאסורין אותן משקין דתנן בחבית שנשברה [שנ"ג קמ"ג ב'] אין מוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורים ר' יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור וק"ל כרבנן (כג) ואמר רב יהודה אמר שמואל מודים חכמים לר' יהודה בשאר פירות כנון (כד) תאנים ורמונים וכיוצא בהן דלא ממליך עלייהו למשקין ולא מיבעיא שהיוצא מהן מותר אלא אפילו לסוחטו לכתחילה שרי אך שיהיה לכבוד שבת דתניא [קמ"ד א'] מוחטין בפקיעין בפרישין אבל לא רמונים של בית מנשה בן מנחם היו סוחטין ברמונים ואמר רב נחמן הלכה למעשה כבית מנשה בן מנחם וההיא ברייתא מוקמינן לה אפילו לרבנן וטעמא דמותר דכיון דאין דרכו לסוחטין אוכלין נינהו וכשהוא סוחטו כאוכל דמי ולא הוי דומיא דדש אלא אם כן מוציא משקה מתוך אוכל אבל הכא הנסחט והנשאר תרומיהו אוכלים נינהו ואמר רב יהודה אמר שמואל בפ' חבית [קמ"ד ב'] סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה מ"ט דמשקה הבא לאוכל אוכל הוא ואמר רב חסדא מדברי רבינו נלמוד חולב אדם עז לתוך הקדירה ולא לתוך הקערה ואי אית ביה פירורי [כה] ש"ד ודוקא ביו"ט

תועפות ראם

השיבולין דתתן ההם [ל"ג א'] מנצב עינים מן החצר ומדליק ואמר רבא בשבת (ד' ע"ג) האי מאן דכניף מילתא ממילתא חייב משום מעמר שס גדל המלה וכן נמי יז לפרש במלקט קנים שנחלסו במקום גידולם ע"ל הסמ"ג וכו' והוא' צביה ל"א א' ד"ה מן הקרפף ואפי' מן המפור. דלא שייך עימור אלא במקום שגדלים שם כדמוכח בפ' כ"ג (דע"ג ב') וכוונת ההוא' למ"ס רבא האי מאן דכניף מילתא ממילתא חייב משום מעמר שס גדל המלה וכדברי הסמ"ג ועיין בסמוך. (כב) דהוי כמעמר. זה לשון הריקאנטי ס"ס ק"ד וכו' הרב ז"ל שיהיה אדם שלא יאסוף פירות יחד דהוי מעמר ועי"ל צביאור מנעם צללאל שער עמ"ס הריקאנטי ע"ס הרא"ש דהוי מעמר ובאמת היראים כ' דהוי כמעמר בכך הדמיון וכו' שם דבמקום גידולם ודאי הוי מעמר גמור ואלא במקום גידולם אינו חייב משום מעמר ועיין בב"י ס"ס ש"ה ובסי' ש"מ ובנשנות אדם כלל י"ג עכ"ל. ואפי' אומר דדברי הריקאנטי מתבארין יפה עמ"ס האו"י ה' שבת סי' כ"ז לשון היראים הלכך יזהר אדם שלא לאסוף פירות או בינים יחד דהוי כמעמר עכ"ל וכן היה נוסחת הריקאנטי בהיראים ופי' דמ"ס היראים דהוי כמעמר צ"ל הדמיון קאי על האסור לקבץ בינים יחד משא"כ לאסוף פירות הוי מעמר ממש ולכן כשהשתיק משמו של רבינו הרא"ש שלא יאסוף פירות יחד (והסיר בינים) כתב דהוי מעמר בלא כף הדמיון וכו' באו"י שם ע"ד היראים וז"ל מדאכר לקבץ בינים יחד ש"מ דסגר דיש עימור אפי' שלא צ"ל הלכך אם נתפסו לאדם מלה בשבת או בינים המתווספים בעלמא או כל כה"ל אסור לקבץ יחד משום דהוי מעמר עכ"ל וכו' בשו"ת מהר"ח או"י סי' רי"ד על שם אביו האו"י שפסק כרבא שיש עימור אפי' שלא צ"ל וכו' גם בשם הרא"ש בו' עי"ל. ובאמת להר"ח שם לא ניקח ל' לומר שיש עימור צביה דלחר שנתפס שם לומר דלא הוי עימור עד שיקשה יחד להיות אגודה אחת כלשון עומר וכן משמע מלשון המימוני עי"ל כתב ח"ל וכפי זה אם קבץ פירות יחד ולא עשאו גוף אחד אין זה מעמר ואפי' המקבץ בינים יחד אין זה עימור ואפי' אם יש עימור שלא צ"ל עכ"ל וכן סיים שם בסוף הסיקון וגאמנים עלי דברי רמב"ם שאין נקרא עימור עד שיעשם גוף אחד עכ"ל ועיין בס' נחל איתן מה שפי' בדברי הרמב"ם וכבר קדמו בזה בס' נשמת אדם סוף כלל י"ג מהל' שבת. ומש"כ שם הנשמת אדם ע"ד הכ"מ בפ"ה מהל' שבת ה"ו בשם הר"ן וז"ל ולא ימתי לידע המקום שכל"כ הר"ן עכ"ל אשתמיטת' לשון המג"ל סי' ש"מ סקט"ו שכ' שם "כ"מ בשם הרמ"ד" וא"כ ט"ס בכ"מ ותחת הר"ן ז"ל הרמ"ד. גם הר"ן שצרי"ף צביה ל"ג ב' כ' בדברי הרשב"א בחי' שם על שם הניצ"ס שאין חייב משום מעמר אלא במלקט במקום שגדל שם כמאסף צינר בו'. וערבים עלי דברי דודים ידי' הרב הגאון הגדול רא"ד שלי"א שכ' דמסכתא מועטת מדמנה להא"ו בדברי היראים ותחת מש"כ ע"ס "או צינר" ל"ג "או עינים" והוא דבר הנלמד מעיניו שזכר רבינו מקורם כייום העינים אצל צינר מאן דכר שמייהו ואפשר דגם להרא"ש אין בהם משום עימור והכן. מנאל שגלשה נוסחאות בדברי היראים לפניהם כתוב "ולקבצם" ולפי האו"י ה' כתוב "או צינר" ובאמת נראה שז"ל "או עינים" ודע דהכ"מ הביא דהרמ"ך הקשה על הר"מ דאינו מוריק במקום גדולתו מבינה י"ג ב' דמעמיד ערימה א"ל בשבת ולא הקשה מסוגיא דבינה דל"א גבי מנצב דמשם הוכיחו התוס' והר"ן דין זה. ובס' מנחת חינוך במוסף השבת אות ד' העיר בזה וכו' שם לתרץ לפי דרכו דל' דבעינים לא שייך מעמר כ"א באלוהים דוקא ע"כ הקשה רק מסוגיא דד' י"ג גבי העומדת ערימה עי"ל ואפי' אומר תי' אחד דלפנ"כ הר"ן אמתני' דאין מביאין עינים מן השדה אלא מן המוכנסין דלחרים פירשו דטעמא משום גיבוב והוי כמעמר ומדינא אפי' מסחר בשדה שרי דגיבוב צינר שני דלורך או"י ואפי' כבוקע עינים ובהצנעה עומד בו' א"כ אין ראוי לדין התוס' והר"ן דאפי' אילכ משום מעמר הוה שרי משום דהוי מעמר לורך או"י וכן שבעה"מ פ"ב מהל' יו"ט ע"ה כ' לתרץ דברי הר"ן דע"כ לא כ' הר"ן בשם אחרים דנצוב צינר מותר לנורך או"י אלא דוקא במביא עינים מן השדה דא"ל בלא"ה להביאן א' א' מן השדה מה שא"כ בנצב מן החצר בו' עי"ל מ"מ אין זה אלא תי' ואשמיא לא סמיכין ופיר הקשה הרמ"ד מד' י"ג ב' דמיירי לענין שבת. (כג) כרבנן ואמר בו'. בנדפס הגי' דלומר בו' והס"ח נתקשה שם צביאור ודברי רבינו מאי רא' מדאמר רב יהודה א"ל בו' דהלכה כרבנן ובאמת ס"ס הוא היבט דלמר וז"ל ואמר והוא מילתא בלתי נפשי' כמבואר כאן. והאו"י ה' שבת סי' נ"ח כ' ע"ד רבינו בזה"ל והרא"ש כ' דהלכה כרבנן ולא הירא לי אלא דכפרישית עכ"ל עי"ל שפסק כר' יהודה ועיין צביאור הגר"ל לאו"ח ריש סי' ש"ך. (כד) כנון תאנים ורמונים ובנדפס איתא כנון פרישין ורמונים והוא תמוה דמפורש בגמרא דברמונים פליגי תנאים עליה דר' יהודה כמ"ס קמ"ג ב' ארנב"י מסתברא בתווס' ורמונים פליגי דתניא בו' והנראה דל' כנון פרישין ועורדין וכו' בו'. (כה) פירורי. עיין ט"ו שו"ע או"ח סי' תקל"ה סק"ב. והנה מדברי רבינו נראה דהסכים לנ"ג דין חולב אצל

ספר עמר : אימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קלג

ובעו דקאי לאכילה אבל בעו שאינה עומדת לאכילה כיו"ט א"נ בעו העומדת לאכילה בשבת דאין תורת אוכל עליה שאינה ראויה להאכל היום אפילו לתוך הקדירה נמי אסור וכן פי' רב יהודאי גאון. וקיי"ל כרבי יוחנן בחבית שנשברה [קמ"ה א'] דמפרש בברייתא הכי סוחטין כבשים לצורך השבת אבל לא למוצאי שבת אחד כבשים ואחד שלקות. בד"א לגופן אבל למימיהן לא יסחוט ואם סחט נעשה כמי שסחט זיתים וענבים וחייב וטעמא דכיון דאינו צריך למימיהן אינו דומה לדש דלא הוי דומיא דדש אלא אם כן צריך ליוצא מטנו הלכך בשר שבלע מרק יוהר שלא יסחטנו לצורך משקה היוצא ממנו והנותן בשר על המרק או שורה פת ביין ומחזיר בפיו ומוציא המשקין חושש אני לו מחמתא (כו) וכל שכן שלא ימוציא בפיו משקה מענבים וכיוצא בהן וכן ברזא שיש בה נעורת והנעורת בולע יין יוהר שלא יסחט הנעורת מן היין שבו אבל אם אינו צריך למשקה מותר דהיינו כבשים ושלקות לגופן ודוקא לצורך השבת אבל יש לו יין אחר כיוצא בוה שאין צורך בשבת למשקן בברזא שיש בה נעורת אסור כדקתני סוחטין כבשים לצורך השבת בשבת אבל לא למוצאי שבת וצריך שיראה שאינו צריך למימי הברזא שאם יש כלי תחת הנעורת יסירו להראות שאינו צריך למשקה היוצא. הוזהרה הבורר והמרקד. אמרינן בכלל גדול [ע"ג ב'] כל אלו שלשה אחת הן. תולדה דרבנן אמרינן בכלל גדול [ע"ד א'] הוי לפנינו ב' מיני אוכלים בירר ואכל בירר והניח רב אשי מתני פטור אבל אסור ומוקמינן לה בקופא (כו) ותסחוי אבל דרך אכילתו יקחם ויאכלם. הלכך (כח) יוהר אדם בשני מיני פירות שנתערבו וכש"כ פסולת שנתערבו עם אוכל שלא יברור זה מזה אלא דרך אכילתו יקחם ויאכלם וגם יוהר אדם שלא ישפוך משקין מכלי אל כלי להשליך פסולת הנשאר בשולי הכלי אלא אם כן ישאיר מן המשקין עם הפסולת כדאמרינן בשבת פ' רא"א תולין [ק"ט ב'] דבי רב פפא שפז שברא ממנא למנא ופרך והאיכא ניצוצות פ' לבסוף נשאר ניצוצות עם הפסולת ובהפריזו אותם הניצוצות מן הפסולת בשפייתו הוה ליה בורר ומשני תלמודא ניצוצות כי רב פפא לא חשיבי (כט) פ' בהניעם לניצוצות היה משאירן עם הפסולת ומשליכן. הטוחן. תולדה דאורייתא אמר רב פפא [שנ"ט ע"ד ב'] האי מאן דפריס (ל)

תועפות ראם

בדין סוחט אשכול של ענבים ס"ל כהתוס' בשבת קמ"ד ב' סד"ה חולב דהיינו אפי' בשבת ודלא כמס"כ הנה"ג סי' ע"ז סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה כיו"ט כו' ועיין שבת קמ"ה א' תוד"ה ור' יוחנן ופי' ר"ח דהלכה כר' יוחנן כו' וחזו דעת רבינו ג"כ שכ' וק"ל כר' יוחנן כו' אלא שס"ח אסור למימיהן אפי' לקדירה שיש בה אוכל ולדבריו הסוחט אשכול לקדירה נמי אסור וזהו ס"ל לרבינו כן דלא פסק כר' יהודה א"ל סוחט כו'. (כו) מחמתא וכש"כ כו'. הניצור בם' עשרת הדברות ה' יו"ט מחמתא ו"ב כתב ח"ל יראים שאמרו הנותן בשר למרק או שרה פת ביין ומחזיר לפיו חוששין לו מחמתא לכתא כלל ואפי' למנוח משקה מענבים [כ"ג ב'] בפיו מותר לכתחילה שאין דרך סחיטה בפיו אלא ייקח צפה לכתחילה אסור וכל דבר שאין דרכו בכה לא נזרז רבנן ואינו תולדה עכ"ל ועיין מג"א סי' ש"ך סק"ב וסק"ד ובט"ז שם סק"ב ובשבת"ל השלם סי' ה' כ' ע"ד היראים שלפנינו כו"ל וכ' אחי ר' בנימין כר"ו דאין במניית בשר ופת ולא בזמון משקה מפורט או מענבים בפיו דרך סחיטה כלל ואפי' תמא דהוי דרך סחיטה לא חמירינן מפרשין ופגנין ואין חסור סחיטה שייבא אלא בדבר שדרכו להיות משקה כגון זיתים וענבים והשיב אלא הכא מאי חשיבות יש לו למשקה בתוך פיו ואפי' אם יתכוין למנוח המשקה בפיו אוכל הוא חשיב ובטלה דעתו אלא כל אדם וכ"כ בעל הדברות ו"ל כו' והם הם דברי המסדר סי' יראים הגדפם שכ' אחר מש"כ היראים וכש"כ המנוח בפיו משקה מענבים וכ"כ ח"ל אחר בנימין צריך אכן לא ס"ל לאסור ככה"כ כו' ויראית בם' א"ר סי' ש"ך סק"ג שכ' ח"ל דמשעת לי בם' יראים בפיו ר' בנימין דמותר בפת ובשר ואסור מענבים ו"ע דבב"י בשם ש"ל משמע דמחזיר גם מענבים ח"ל דם"ל לנספר יראים להכריע הכי עכ"ל ובמחכ"ל דבריו שלא בעיון נאמרו דמ"כ בספר יראים הגדפם "אמר בנימין צריך" לכו היראים כ' זה בשם ר' בנימין צריך כ"א ר' בנימין הגיה ד"ל בם' יראים וא"כ ממ"ל אם הר"ב זה הוא איב אחר ואינו הר"ב שכ' הש"ל אין התחלה כלל לקושייתו וכי גברא אנצרא קרמית ואם הר"ב צריך לנער הוא יסור הר"ב שבשבת"ל כאשר כן הוא האמת לדעתו כמבואר בהקדמת ביאורי שבת"ל עיי"ש א"כ מה זה שכ' לתוך דם"ל לנספר יראים להכריע הכי אהנהם והנראה לי לתוך סחירת הדברים דעת הר"ב להחמיר יותר במקרה הנזכר בשם ר' און בן צלח כמחש"ל בפ' למ"ג ואפי"ה גם זה החזיר בהנהגתו לנספר יראים וא"כ מש"כ למנוח הענבים בפיו וא"ל ועיין אור"ח הל' שבת סי' כ"ח מש"כ שם ע"ד היראים אלו, ועיין בם' כמה נדק להרב הגאון רמ"מ זוק"ל על ש"ם גיה"ד כ' מה שהעיר שם ע"ד היראים. (כו) בקופא. לפנינו בקוץ וכ"ל גדפם. (ברך) הלכך כו' עד ויאכלם חסר בספר יראים הגדפם שדלנו מן ויאכלם הא' לויאלס הב' ואין הבנה למש"כ שם וגם יוהר כו' וכן בשבת"ל השלם סי' ז"א כתוב שם כלשון היראים הגדפם ונלקח בחסר. (כט) עיין שבת ק"ח ב' א"ל"פ לדידי חשדן ולא הוה בי ועיין מש"כ בזה הגאון מהר"ם והגרש"ם ולי נראה שכיון ר"פ למש"כ כאן שחשדוהו למהלל שבת כמה שספר שכתב ממנא למנא ולא הוה ביה דניצוצות כי ר"פ לא חשיבי ובשבת"ל מוהר"י מבואר סי' מ"ד כ' להוכיח מפרש"י דלכ"ע אסורי דהוי בורר אלא דלר"פ הוה ר"ז דבורא ה' משיל שבר ואין כן דעת הפוסקים ועיין בם' מנחם שלמה למס' כריתות בם"ס בליקוטים סימן ב' עוד דברים במש"ל ר"פ לדידי חשדן ולא הוה בי ועיין בתוס' שבת לז"ח סי' ש"ט מה שפי' שם במס' דפרך רגזור שלא יערה כלל בנחת דשמא יערה וס' הניצוצות באחרונה והוי בורר ומשני כו' ולפי"ל בשאר אדם יש להחמיר שלא לערות כלל מבלי לכלי בנחת ע"ל והוא כדברי מוהר"י מבואר וס' וציצור מעשה צלאל להירקאנטי סי' קמ"ג לא זכר דברי מהר"ב עיי"ש ועיין בביאורי להלן אות ר"ד. (ל) דפריס. עיין ערוך ערך פריס שכ' ויז שזאומרים מאן דפריס כמו הלא פרום לרעב לחמך עכ"ל והוה גי' רבינו כאן בהכח"י ורש"י כ' דפריס במ"ס גרסינן ולא בסמ"ק ובידראק דפריס במ"ס גרסינן לא מקרי טוחן אלא דק דק ורבינו שכ' דפריס בסמך

אמר

266 ספר עמוד זאסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

סילקא חייב משום טוהן אמר רב מנשה האי מאן דסלית סילתיה חייב משום טוהן הלכך יוהר אדם שלא ישליך (לא) פירות לפירורין דקין ושיעור דקיקותם ופיריותם לא ידעתי לברר. ולפרר לחם מותר מאחר שנחתן כבר לא מצינו טוהן אחר טוהן כך ראיתי כתוב בשם רבינו יוסף (לב) מפירוש רבינו שמואל זכר שניהם לברכה. הלש. לא לישת קמח לבד נקראת לישת אלא כל שדרך להמחותו על ידי משקין נקראת לישת. תולדה (לג) נתינת מים בלא הערובת בכלי כדתנן בשבת פ"א [י"ז ב'] בש"א אין שורין דיו וסממנין (לד) אלא אם כן ישורו מבע"י וב"ה מתירין ואפילו ב"ה לא שרו אלא מבע"י אבל בשבת אסור ואע"ג דתנן במי שהחשיך [ק"ה ב'] נותנין מים למורסן אבל לא גובלין לא ק"י"ל כוונה דיחידאה היא דר"י ב"ר יהודה מוקמינן לה התם דתניא אין נותנין מים למורסן דברי רבי ר"י ב"ר יהודה אומר נותנין מים למורסן והלכה כרבי מחבירו ועוד ב"ש וב"ה פליגי עליה בפ"א הלכך יוהר אדם שלא ישתין ושלא ישליך מים למורסן אכילת תרנגולים. ויש להשיב ולומר דב"ש וב"ה ל"פ על ר"י ב"ר יהודה כדאמרין בפ"א [י"ח א'] דע"כ לא קאמר ר"י ב"ר יהודה אלא בקמח דבר גיבול הוא אבל דיו וסממנים דלאו בר גיבול הוא מודה בנתינת מים דההוא גיבול מיהו מטעם הלכה כרבי מחבירו ק"י"ל דאסור (לה) ואין להקשות על אב"י ממורסן דאמרין נמי במי שהחשיך דלאו בר גיבול הוא ושרי ר"י ב"ר יהודה התם דתניא אין נותנין מים למורסן דברי רבי יוסי ב"ר יהודה אומר נותנים הא ל"ק נהי דמורסן לא הוי בר גיבול (לו) מ"מ בר גיבול

חועפות ראם

אמר רב מנשה האי מאן דסלית כו' נגדפס איחא אמר רב אבי. (לא) ישליך. נגדפס גי' ישר וכו' נגדפס"ל השלם סי' ל"ב בלשון היראים ועיי"ל בשב"ל ש"ל להשיג עמשכ"ר שלא יפרר פירות כו' ח"ל ובעל הדברות כ' ליתא אלא בסילקא ובסלתות גזרי דלורחיהו צדק עכ"ל ופי' גזרי צדקו כמו גזרי עניים ובסילקא הוא מ"ש ר"פ ובסלתות גזרי הוא מ"ש רב מנשה ולשון העיטור ה' י"ט סוף מחלוקת י"ב בסילקא דגזרי והוא הנכון. וראיתי בש"פ פ' כלל גדול ש"ל שם בזה"ל מיהו התוס' כתבו דוקא בחתיכת ירק שיד עטויה אצל לא בחתיכת שאר אוכלין וכ"כ סמ"ג שמוחר לפרר הלחם דלא שייך עטויה בחר עטויה ור"א"ס אוסר לפרר פירורין לחם בשבת עכ"ל ובמחכ"ל השיד על מה שלא ראה דנס הרא"ס כ' כמנ"כ הסמ"ג לפרר לחם מותר ובס' פנים מאירות ציאר על הירושלמי הגד"מ לאבד"ק יאלחואו פ"ו דשבת סי' כ"ד הביא ד' הש"ג בשם הרא"ס דלא ס"ל כהסמ"ג דאין עטויה אחר עטויה וברא לי' מארי' שנמשך אחריו ולא ראה בפנים היראים דנס הרא"ס כ' בלשון הסמ"ג גם מש"כ בפנים מאירות שם להסביר בטעמא דאין עטויה אחר עטויה משום שהציבור שנתחבר אחר"כ לאו חבור הוא דחיבורי אוכלין כמאן דמפרתי דמי [פסחים פ"ה א'] עיי"ל א"כ יקשה לפי' מהא דק"י"ל צכ"ד דעיסה וכן כבר מעמאין ואם אין חיבורי חיבור וכמאן דמפרתי דמי אמאי מעמאין ועכ"ל כמנ"כ הגרש"ס פ"ג דאהלות מ"ד דחיבור ופה הוי חיבור אף ציד"ל. ובפשיטות נראה דהטעם דאין עטויה אחר עטויה כמנ"כ בלשון ה"ד לא מנינו טוהן אחר טוהן פי' דכל המלאכות ממשכן ילפינן לכו ושם היתה עטויה ראשונה ולא טוהן אחר טוהן ועיין להלן במלאת סותר מש"ל חוה בלשון הפמ"ג או"ח סי' שצ"א מ"ו סק"י אצל הטוהן רצב עפר הוי טוהן דממשכן סמנים נמי הכין הוא שיש מהם כהנים ראשונה כו' עכ"ל ובס' פנים מאירות שם לא עיין בפנים הפמ"ג שלא ה' צידו כמנ"כ ולכן תמה עליו מגמרא ערובה דטוהן חייב אף בחיוב ג"ק רק בנזף רגבי אדמה וצאמת כ' הפמ"ג בענינו שפיר יא' מהן כולל ועיין הגרש"ס ב"ה ז' ב' כדברי רש"י שם ובס' מעון אריה בחי' למס' ב"ה ז' ב' תמה על הגרש"ס שם מדברי הפמ"ג ועיין בס' מנחת חינוך קונטרס מוסך השבת אות ה'. אולם הנשמת אדם כלל י"ו אות ג' כ' דהרשב"א בשו"ת חולק ע"ד הסמ"ג והרא"ס וס"ל דאף לפרר לחם אסור ודברי ה"ל"א שם ש"ל עדה"ת דשבת ע"ד ב' שכתבו דוקא סילקא היינו אפילו חתיכות גדולות עיי"ל תמוה לעי"ד וכבר תמה צת"ע ע"ד הנגיה צמל"מ בפ"א מהל' חמץ הביאו בטעם המלך שם ואין יסוב הנשמת אדם שולה כלל. וח"ל האו"ח ה"ל שבת סי' ס' ועוד ראיתי כתב בשם הר"ר יוסף דהאי מאן דפריס סילקא חייב משום טוהן משום דאין זה דרך אכילתו אצל במידי דלורחיהו בטיי כמו לפרר את הפת ודומה לו מותר לכתחילה דהיינו דרך אכילתו והראשון מסתבר לי עכ"ל וא"כ מלשון השני בשם הר"ר יוסף נראה דנס לפרר את הפת היה אסור אי לאו דהיינו דרך אכילתו והיינו כד' הרשב"א בכתובה ונראה דהתוס' בשבת ע"ד ב' ד"ה האי ש"ל דוקא בסילקא שייך עטויה אצל שאר אוכלין פרי ר"ל ג"כ כדברי הר"ר יוסף בלשון השני ש"ל האו"ח. (לב) רבינו יוסף. הוא רבינו יוסף ב"ר משה מפריש והוא המכונה דון בנדיש והיה תלמידו של רשב"ם כ"כ בהגהות לית חן ציאר לס' ראב"ה ברכות סי' ק"ז אות מ"ב. (לג) תולדה כו' גי' הגדפס תולדה דרבנן נתינת מים בלא הערובת יד ופלי. והנה מש"כ שם תולדה דרבנן קשה דבשבת י"ט א' משמע דשריית דיו כו' בשבת חייב הטאת ומס' גזרי צדק ב"ש ע"ל שם חשיכה עיי"ל ובציאור שם חדש ובציאור ווי העמודים עמוד ע"ז גם בציאור הלכה להס' משנה ברורה או"ח ריש סי' שצ"ד כ' דלרבי שפסק היראים כוותי' י' חיוב חטאת בזה דס"ל נתינת מים זה גיבולו עיי"ל ולכן יפה גי' הכת"י שלפנינו תולדה ותל"מ ופי' תולדה ממש. (לד) וסממנין וכרשינין כ"ה במשנה ובגדפס ואם גי' הכת"י מדויק י"ל דכיוון לא כ' היראים כאן בתולדה למלאת הלש חוצה וכרשינין דבס' עמק הלכה חלו"ח סי' ק"ט כ' דכרשינין משום וזרע חיוב וי"כ בס' קר"י למס' שבת י"ז ב' ועיין הע"ס שאלתה פ"ח אות י"ג, ומשכ"ס בס' עמק הלכה בכתוב מעל"ע דמנחשל הוא בשבת נמי חייב משום מנחשל דתולדה דמנחשל הוא במחכ"ל ו"ל דדוקא בתולדות האור חייב בשבת כמנ"כ הגיב"מ מ"ת חלו"ח סי' כ"ג והפמ"ג לוי"ד סי' ס"ח סק"י"ח עיי"ל. (לה) דאסור. הרדב"ז בשו"ת לנשנות הרמז"ס סי' ק"צ כ' להשיב ע"י דסתמא דמתני' שבת ק"ה ב' כר"י ב"ר יהודה דתנן ונותנין מים למורסן והיי' שצקין למתני' ועדיין כרבי ואע"ג דאמרין הלכה כרבי מחבירו שאני הא דסתם אינו גופיה כר"י ב"ר יהודה ובציאור ווי העמודים כ' ואפשר דס"ל לרבינו דאין הלכה כהם משנה שסתם רבי הפך דעתו עכ"ל ובציאור מעשה בללל להקריאנטי סי' קט"ו הניח ג"כ ב"ש דברי היראים האלו וכמנ"כ הוי העמודים וכ"כ האו"ח ה"ל שבת סי' ס' אלא כדברי רבינו עיי"ל. (לו) גיבול קמח מ"מ כו' כל"ל [הגרד"ד] ועיין שבת י"ח א' תוד"ה אצל כדברי רבינו

ספר עמור ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קדר

הוא טפי מדיו וסמננין. ושמן (לו) וורד ע"י שנימוחין במים ואע"פ שהן עצמן מים אמור ליתנם במקום שנימוחין דתניא בס"פ כמה טומנין [כ"ה] אין מרסקין לא את השלל ולא את הברד בשבת אבל נותן לתוך הקערה או לתוך (לח) הכוס ואינו חושש ובפ' רא"א תולין [ק"ט ח'] חרדל שלשו מע"ש למחר ממחו בין ביד בין בכלי ונותן לתוכו דבש ולא (לט) ישחוק אלא מע"ש שחלים ששחקן מע"ש למחר נותן לתוכו שמן וחומץ וממשיך לתוכו ולא ישחוק אלא מע"ש. שומין ששחקן מע"ש שמעתי שבירושלמי אומר הנותן לתוכו משקין מים (מ) בשבת חייב משום לש ואינו יודע לתת חילוק בין שומין לחרדל ושחלים ונ"ל שחוקק על התלמוד שלנו ולא קי"ל כותיה אלא כתלמוד שלנו דשרי קי"ל. האופה. אמרינן בפ' כלל גדול [ט"ז ח'] מ"ש דתניא תנא אופה ולא הוה במשכן ושביק מבשל דהוה במשכן ומתרצינן סידורא דפת נקט למדנו דמבשל ואופה אחת הן. תולדות דאורייתא. אמר רב אחא בר רב (מא) האי מאן דשרא כותנא (מב) לאתונא חייב משום מבשל פי' שמי לחלוותי של עץ מתבשלין ואמר רבה בר רב הונא האי מאן דארתח כופרא חייב משום מבשל ותנן בפ' בירה [נ"ח ח'] אין נותנין ביצה בחמה (מג) בשביל שתתלגלג דאפי' דליכא בתולדות אור דמי. תולדה דרבנן. דתנן לא יפקיענה בסודרין ור' מתיר וקי"ל כרבנן פי' לא יפקיע ביצה בסודרין שנתחממו בחמה דגורין תולדות חמה אטו תולדות דאור ואין בישול תלוי לא בכ"ר ולא בכלי שני אך לפי שהוא דבר המתבשל פעמים שהוא דבר רך ומתבשל אף בכלי שני ויש דבר קשה שאפילו בכלי ראשון אינו מתבשל ויש דבר המתבשל בכלי ראשון ולא בכלי שני כדאמרי' בפ' בירה [מ"ז ח'] סבר רב יוסף למיטר מלח כתבלין דכ"ר בשלה דכלי שני לא בשלה א"ל אביי תני ר' חייא מלח אינו כתבלין דבכלי שני נמי בשלה ופליגי דרב נחמן דאמר רב נחמן צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא ואיכא דאמרי סבר רב יוסף מלח הרי הוא כתבלין כו' דבכלי ראשון נמי לא בשלה והיינו דאמר רב נחמן צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא שלא (מד) כל הדברים שווין למלח איכא דאמרי ובשרא דתורא בכ"ר לאו בישול לפי שראשון בישולו הלכך יזהר אדם שלא להכניס בשבת שום דבר בכלי שני ואף בכלי שלישי שהיה סולדת בו שאין אנו בקיאים בדברים רבים וקשים מי הוא מתבשל בכלי שני ומי הוא שאינו מתבשל ואמרי' בחולין פ' כל הבשר [ק"ח ח'] איזהו

היעפות ראם

רבינו. (לו) ושמן וורד ט"ס ונ"ל ושלג וברד וכ"ה בנדפס אלא שס"כ אחרי שכן עממן מים ליתן במקום שנימוחין מותר דתניא כו' ור"ל לסופא דברייתא אבל נותן לתוך הקערה כו' וכן כו' אסור פי' השלל והברד בפ"ע ליתן במקום שנימוחין אסור ועיין מג"א סי' ש"ך סק"ד. אולם נ"ל מפי' שיש' למלאכת הלש דליידין בה הכא ואלוהי דמספיקא הייתי אומר לדברים אלו מקומן במלאכת העוון וגם האו"י כ' בזה' שבת ס"ס' ה' הסוהן את הברד ואת השלג לא מחייב משום סוהן לא אסור אלא א"כ סוהן כדי להזיל ממנו מים כו' והבן. (לח) או לתוך הכוס בזה' מהר"ח או"י סי' פ"ג כ' לישב קטוית הסמ"ג על סה"ת שאסור ליתן הפססידא על התערב צימות החורף בשבת כדי שיהי' נמחה שומנו שנקרש דמ"ש מהא דתניא אבל נותן הוא לתוך הכוס כו' ועי' ח' מהר"ח שם לחרץ דשלי הכא דנותן הוא לתוך הכוס לנגן כפרש"י וא"י אינו מתכוין שיהא נמס וגמחה כלומר שאינו חפץ לשתות מי השלג והברד אלא לנגן מה שצבוב ונקצרה ואע"פ שסמ"ר הוא שא"ל שלא יהא נמחה וגמס הוי פס"ר דלא ניהא ליה במקום מזה להשתעב בשבת עכ"ל. והירוצו אינו עולה יפה לפמ"ש"כ הריטב"א והרשב"א והר"ן ע"ה התוספתא דלפניו לרסק צידים לתוך הקערה שרי דקתני בתוספתא אבל מרסק הוא לתוך הקערה שרי והובא במג"א סי' ש"ך סק"ג הרי דאע"ג דיהא ליה בריסוקן שהרי צידים וגמחתיו מרסקין אפ"ה שרי לתוך הקערה או לתוך הכוס. (לט) ולא ישחוק אלא מערב שחלים כו' לתוכן אמיתא ולא ישחוק אלא מערב שומין כו' כנ"ל ועיין שם חדש שהיה בנ"ע דברי רבינו שפסק כרבי דנתינת מים זהו גיבול ואפ"ה היתיר כאן לתת שמן וחומץ בשבת ועיין בציאור הלכה להם' משנה ברורה לאו"ה סי' שכ"א סט"ז ד"ה יכול לערבו וא"ש. ומהרש"ל בציאוריו לסמ"ג הביא דברי הסה"ת שכל' שגורא לו לומר שאף בשבת שרי לערב גבי חרדל וסוס ולא דמי למורסקן שאסור לתת בו מים בשבת דהתם דמי ללג אמנס מאחר שמינו בירושלמי להדיא מאן דיהיב משקה חייב משום לג מוכרה לפרש הכי שנתן המשקה מבע"י עכ"ל ורבינו שכל' דהירושלמי חולק על התלמוד שלנו שס"כ כ' להחירא אפי' בשבת לתת שמן וחומץ, ודע דמ"כ כאן ולא ישחוק אלא מערב בנדפס הגירסא ולא יסרוף אלא מערב וכ"ה לפנינו בגמרא וכנ"ל. (מ) מים בנדפס ליתא חיבת מים. ועיין או"י ה' שבת סי' ס"א שכל' בשם מורו רבי יהודה ב"ר ינאי דהוא ירושלמי דאסר סבר כר' אלעזר דאמר בשמעתא אחד זה ואחד זה אסור בחרדל וכבר אסיקא דלית הלכתא ככל הני שמעתא כו' והיינו דברי רבינו הרא"ש ודברי הירושלמי שכל' רבינו הוא בשבת פ' כלל גדול ה"ב. (מא) בר רב. בנדפס בר עוקבא ולפינו בשבת ע"ד כ' בר רב עירא והר"ף כ' בר אחא בר אשי בר עירא ואפשר דעירא הוא שם מקום כמו שצוה"כ ב' אוריא והר"א"ש כ' בר עולא. (מב) כותנא. ו' סוכתא וכ"ה בנדפס ועיין ערך סך ב' פירושים ועיין ברי"ק ומשכ"ר פי' כו' הנה מפרש"י ד"ה דמרפי רפי נראה דהגיסול הוא לעץ ומפי' רבינו מוכח דהגיסול הוא למים והס"ה העיר בזה ועיין מגדל עוז פ"ס מהל' שבת ה"ו שכל' מהירושלמי האי מאן דשחין חסך חייב משום מבשל ופי' שחמם כ"ה וחייב משום מבשל מפני שמחוק את הכלי והו"ל כמאן דשרא סיכתא לאתונא עיי"ש ואני לא זכיתי למצוא זה בירושלמי שלפנינו. (מג) בחמה. ס"ס ונ"ל אין נותנין ביצה בלד המיחם בשביל שתתלגלג דלפניו דליכא אור תולדות האור כאור דמי וכ"ה בנדפס. (מד) שלא כו' ס"ס יס כאן ונ"ל למדנו שלא כל הדברים שווין מלח לפי איכא דאמרי ובשרא דתורא אפי' בכ"ר לא בשלה ולפי לשון ראשון אפי' בשלה ותכלין בכ"ר בשלו ולא בכלי שני למדנו לפי רכיכותן הוי בישולן הלכך יזהר כו' וכ' מהרש"ל בציאוריו לסמ"ג לאוין

בישול (מה) כל שאחרים אוכלים אותו טחמת בישולו. וכשמערה מכלי אל כלי אם דנין לה לעירוי ככלי שמערה ממנו יאו ככלי שמערה לתוכו נחלקו בו בשבת ירושלמי פ' כירה דאיתמר מהו ליתן תבלין מלמטה ולערוות עליהם למעלה ר' יונה אומר אסור עירוי ככלי ראשון והכא (מו) אומר ר' יוסי תבלין אין מתבשלין והלכה כדברי המחמיר. וכל דבר שנתבשל או נאפה כל צרכו להחזירו ככלי ראשון לחממו (מו) או ליתנו בצד האזהר מותר שכל דבר שנתבשל או נעשה (מה) כל צרכו אין בה משום בישול שאין בישול אחר בישול אבל יש בבישול אחר צלי ויש צלי אחר בישול דתניא בפסחים פ' כל שעה בסופו [מ"ב 6'] צלאו ואח"כ בשלו חייב ומסתמא תלמודא אמאי הא צלי אש הוא אמר רב כהנא הא מני ר' יוסי היא דתניא יוצאין ברקיק השרוי במבושל שלא נימוח דברי ר"מ ר' יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נימוח פ' (טט) גבי מוצה לחם כתיב ואינו נקרא לחם אלא אפוי ולא מבושל וכשבשלו אחר אפיתו נקרא מבושל דיש בישול אחר אפיייה הוא הדין נמי צלאו ואחר כן בשלו דיש בישול אחר צלי ור"מ ור' יוסי אמרי' בעירובין [מ"ג 1'] הלכה כר' יוסי ועוד דברייתא תנא להא דר' יוסי בלשון רבים וכשם שיש בישול אחר צלי ואפוי כך יש צלי אחר בישול דסבירא אחת היא ואמרין נמי ביבמות פ' החולין [מ' 6'] דאע"ג דחלמיה כיון דהדר אפיייה בתנור לחם איקרי ואדם יוצא י"ה בפסח ואחרי דסוגיא דתלמוד כר"י כוותיה עבדינן הלכך אחרי שפירשתי שיש דבר המתבשל ככלי שני ויש בישול אחר אפוי וצלי ויש צלי אחר בישול יוהר אדם שלא יתן פת אפוי בשבת אלא (ג) ככלי שני במקום שהיד סולדת בו וגם מצלי יוהר כמו כן וגם המבושל לא יתן אצל האש בחום גדול שהיד סולדת בו ואם עשה חילל שבת וחושש אני לו מסקילה וחטאת ואע"ג דההיא דיבמות כרב יצחק

תועפות ראם

לאחין ס"ה דלעפ"י שאין אותו הלשון דמלח אפי' בכ"ס בשל עיקר מ"מ נראה דשפיר אמר היראים לומר אפי' בכ"ס דשטמא דלמור דלמח אינו מבטל בכ"ס משום דמלח נריך צישול כבשאר דתורא היינו משום דמלח חזק בפסעו אינו מתבטל אפי' בכ"ר אבל לעולם דברים אחרים כשהם קלים בטבעם מתבטלים אפי' בכ"ס ומאחר שאין אנו יודעים וכו' ראוי להחמיר בכולם ובש"ס עמודי אש סי' ה' אות י' כ"כ מדפס"י ולא זכר דברי מהרש"ל עיי"ש. (בח) איהו צישול כו' הנה שם אמרו בדיון צישול צב"ח ורבינו שהוה איסור צישול בשבת לבישול צב"ח ובאיסור צישול בשבת מבואר במנחות דל"ו ח' דהייב צבישול כמאכל צ"ד א"ל ה"ג איכא למימר צבישול צב"ח ורש"י שפי' צחולין שם ה"ה אחרים נקרים כלומר שמתבטל כל צרכו אם נזכר רש"י על צרכו ממש כמש"כ הפמ"ג בפתיחה להלכות צב"ח א"י יפלו רבינו על פרש"י ואם נפרד דברי רש"י דמ"ס שמתבטל כל צרכו היינו צישול מצי"ה הוא כדברי רבינו הרא"ם והשם חדש צביאורו להדפסם סי' קנ"ח העיר בכל זה. (בז) והבט ט"ס ו"ל וכו' ועיין שבת מ"ב ב' תורה א"ל אכל שביאורו ירושלמי בלחוד. (בז) לחמנו. קאי על כל דבר שמתבטל שכו' רבינו מקודם ומ"ס או ליתנו כו' קאי על או נאפה כל נזרוכו שכו' רבינו מקודם ואמר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, וציריאים הגדפס איתא וכל דבר שמתבטל או נאפה כל צרכו אין בו משום צישול לפי שאין צישול אחר צישול והוא תמוה דהא לדעת רבינו יש צישול אחר אפייה והשם חדש כ' להגיה תחת או „נאפה" ז"ל או „גשרה" כהרמב"ם וכו' צביאור מעשה צללל להרייחאני סי' קט"ו דהאי או נאפה שבדברי היראים ע"ס דיש צישול אחר אפייה כדאמר לני כו' אבל באמת נדפסם יש דלוג רב מן כל נזרוכו הא' לכל נזרוכו הב' כמבואר כאן בהכח"י ועיין בסמוך. (בז) נעשה. ז"ל נשרה. (בבט) פי' כו' כפירוש רש"י פסחים שם ד"ה אכל לא במבטל ודלא כפי' החוס' חס' דפסולא משום מנה עשירה ע"ה וע"ה רבינו מ"א ח' בדעת הרמב"ם דמ"ס גמרא שאני התם דבעינן טעם מנה היינו טעם פת ולא זכר דכבר פי' בן הפני' לנברכות שם ולפי' הסוגיא דפסחים איתא אלינא דהלכתא דלא כמש"כ החוס' בפסחים מ"א ח' ד"ה עולא עיי"ש בפי' קה"י מילתא בשטמא וכבר דפס"ה צב"ח בכו"ה ש"ח ד"ה וכו' הרא"ם כו' כבשרא זו וז"ל הב"ח שם וז"ל ליישב דעת רבי' דמפרש דהא דק"ל שלקוח מבקר מנהיגם כמ"ה היינו משום דהבישול אינו מבטל שם ירק וטעמו ואכל לנבי אפייה וליהי כיון דאשכחן צ"ח מנה דבישול מבטל אפייה לר' יוסי ויהי מניהיגה' דבישול מבטל לנליה דקריבן פסח כו' ה"ה לענין שבת צישול מבטל האפייה כו' ועיין ט"ו לאח"י סי' ש"ח סוף סק' כבשרת הב"ח אלא דהב"ח דחק במ"ס בגמ' דבעינן טעם מנה וליכא משום דהיה סבור דשעם מנה פירוש דבעינן טעם מרור אבל כאשר זכינו להבין מפ"י הפני' דשעם מנה היינו טעם לחם ופת והו' לא מידי א"ל דברי הגמ' כמש"כ הק"י. (ג) אלא בכ"ס כו'. הסמ"ק סי' רפ"א כ' דדעת הרא"ם לאסור לתת פת בחור' כלי ראשון בעודו רותח עכ"ל נראה שה' לפניו נוסחת כח"י של היראים שלפניו דאילו ציריאים הגדפס איתא שלא יתן פת אפיו בשבת אף בכלי שני וכו' המרדכי צפ' בירה בשם הרא"ם והסמ"ק לאחין ס"ה ע"ג הרא"ם והוא"ו דעת רבינו בשו"ע אור"ח סי' ש"ח סעי' ה' ועיין בבב' גינת ורדים למוהר"א הלוי חאו"ה כלל ג' סי' ג' שם שם מהר"י פראג' דמ"ס הרא"ם אה"י ואם עדין כן חילצו שבת וטעמא' חני נוסקין והטעם לא קאי אלא לכופא דמילתא דבשר או דג מבטל לא יתנו צד האש במקום שהי"ב דהייב לני בתר צישול וטעמא' חני צישול אחר לני וה"ל לני אחר צישול אלא פת דלשר לחוד כן שם אפי"ה דלית ביה אלא אזהרה בעלמא מגזירה. ובפי' פ' שם כ' מהר"ר משה חיון לתמוה על שיטת חיון מהוה"ן ק"ד צ' שאמרו שם ס"ס ח' הוא ואינו מבטל דאם איתא דיש דברים קלים להתבטל בכלי שני א"ל לוקמא בבשר גדי דך או בבשר שבת נחבטל כמאכל צ"ד ולא נאשר דק גמר צישול

ספר עמוד: **איסורים שאינם נעשים רע לבריות. כי אם לשמים יראים קלה**

כר אנדימי ודלא כרכא מ"מ מהאי סכרא לא חלק רבא אלא מהאי דלא בעי לאוקמא לבריייתא כאבא שאול וגם בעל הלכות גדולות פוסק הלכה כר' יוסי בהלכות פסח כדתנן (גא) פ' חבית שנשברה (שם קמ"ט ב') כל שלא (נב) בא בחמין לפני השבת שורין אותו בחמין בשבת פ' בכ"ר שבהדחה בעלמא אינו מתבשל אפי' בכ"ר כאשר פירשנו למעלה שיש דברים שאפי' בכ"ר לא מתבשל כ"כ כך יש חילוק בענינים בין שריה להדחה חוץ ממליח הישן וקולים האיספנין ודגים קטנים-מלוהים (נג) שהדחתן גמר מלאכתן פ' אלו ג' וכווצא בהן יש שבהדחה בעלמא מתבשלין בכ"ר דתנא ושייר דלאו כרוכלא ליחשב ולילול ותן לחכם ויחכם עוד . תנן בפ' כירה (מ"א 6) המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו אבל נותן הוא לתוכו או לתוך חכום כדי להפשיתן פירש אביי (מ"א 6 ב') המיחם שפינהו ויש בו מים חמין לא יתן לתוכו מים מועטין כדי שיחמו אבל נותן הוא לתוכו מים מרובים כדי להפשירם פ' מים מרובים כבת אחת (נד) שקורם שיתערב קילוח ראשון להתחמם

תועפות ראם

דודאי הוי כדדברים הקלים דבשיל בכ"ג והיכי קאמר בפסיוות כ"ג א"מ בו ואפשר לומר דה"ק כ"ג א"מ מן התורה אלא מדרבנן והו"ל נזירה לנזירה ולפי"ו מוכרח לומר דהר"א לא אסר אלא מדרבנן ומש"כ הר"א חייב חטאת אכילה לנשאל קאי בטוהן דג או בשר מבושל אלא האם במקום שהי"ב ומ"מ פסע השמועה דכ"ג אינו מבושל כלל מדקאמר ס"ס כ"ג הוא וכלי שני אינו מבושל שהוא יתור לשון ופי' לוי' דלימא ס"ס כ"ג הוא כדאמר ס"ס א' לון בזון הוא ולא אמר דרך ביטול אסרה תורה אלא סמך על המבין וא"כ ה"ג הו"ל כ"ג א"ז דר"ל דכ"ג לא בשיל כלל אלו דבריו שם ומש"כ שם הסמ"ק מותר להניח לוי או בשר מבושל סמוך לאש כדי לחמם אפי' שמחממו כ"ג שהי"ב ו"ס רוצים לומר דגם בזה אסר הר"ר אליעזר ואינו נראה דלפי הראיה שהוא מניח מההיה דרמק בפסא אינו כ"ל דוקא היכי שביטל דיוק במים אין שם עכ"ל ותמיהה דכפנים היראים מבוחר דלא יתן אלא האש בחום גדול שהי"ב ו"ז ובדברי ה"ב אור"ח שם ש"ת הובא דברי הסמ"ק מותר להניח לוי אלא כ"ג שם או בשר מבושל והוא הניחן דלף לקעת רבינו הרא"ה אין אפייה אחר אפייה ולא לנייה אחר לנייה כדברי הטור שם ובתנא"י רפ"ט מהל' שבת כ' בלשון היראים וגם דבר מבושל כיון בשר או דגים לא יתן בחום סמוך לאש שאין הי"ב ואש עשה בו והוא תמזה דלפנינו כ' היראים בחום גדול שהיד סולדת בו. אולם הס"ג שבמרדכי פ' כירה העתיק דברי התנא"י בזה"ל בחום האש אפי' אין הי"ב כי אין אנו נקיים בשיעור סילוד מתי הוא ואש עשה כן חושש אני לו מחמת עכ"ל. נמנא דמדינא שפיר כ' רבינו לחייב בחום גדול שהי"ב אלא מבוס דלון אנו נקיים בשיעור סילוד לכן יש להחמיר אפי' בחום האש שאין הי"ב וא"ש ובהריקאנטי סי' קס"ז הביא דברי הרא"ה כמש"כ לפנינו ועיין דברייה לאור"ח סי' ש"ח מוש"כ להשוות דברי הסמ"ק והסמ"ק בדעת רבינו עיי"ש. (נא) כדתן בו' בנדפס כתוב הו' למעלה אחר שאין ביטול אחר ביטול ועל"י כ' כדתן פי' חזית ששכרה כ"ג ולפס"כ כאן נראה להניח ותכן בו'. (נג) שלא בו' פ"ס וז"ל כל שצב בחמין בו' בחמין צבבת וכל שלא צב בחמין לפני השבת מדיחין אותו בחמין צבבת פי' בו' והפי' של' רבינו הוא צין על שורין אותו בחמין וצין על מדיחין אותו בחמין ועל שניהם הוא חומר פי' בחמין בכלי ראשון ועל מדיחין הו"ל לרבינו לומר פי' מכלי ראשון דהדחה הוא ע"י שירוי אלא מבוס שורין אותו בחמין פי' רבינו בכלי ראשון ורבינו חולק עמש"כ התוס' צבבת ל"ט א' ד"ה כל ו"ל לפר"ת דמפרש דעירוי הוי ככ"ר ע"כ מדיחין אותו מכלי שני קאמר בו' עיי"ש ודעת רבינו אינו כן דלף להדיח מכ"ר שרי כמו שמפ"ו שבהדחה בעלמא אינו מתבטל אפי' בכ"ר ואע"ג ש' רבינו לעיל דין שירוי והלכה כדברי המחמיר ז"ל דרבינו ס"ל דהדחה קל מעירוי דעירוי היינו שלא נפסק הקולות, ובדפסס י' כאן דברים נוספים דאחר שכל' לשון המשנה כל שצב בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין צבבת איחא שם פי' בחמין בכ"ר שנתבטל כל נכרו. וז"ל דהפי' שכל' שם היראים קאי על מ"ש במשנה כל שצב בחמין מלפני השבת וע"י פי' היראים דהיינו בכ"ר שנתבטל כ"ג וכפי' התוס' שצב ל"ט א' ד"ה כל שצב בחמין מלפני השבת שכל' פי' שנתבטל לגמרי בו' וזלל כהרשב"א ור"י שם שפי' שצב בחמין מלפני השבת והתוס' כמאלל ב"ר דשז אין ז' משום ביטולי נכרים והילכך שורין אותו אפי' בחמין בכ"ר בו' וחס"י צ"ל שגם שם הביא פלוגתא התוס' והרשב"א וא"כ דעת היראים כפי' התוס'. אולם כאן חסר אחוה פי' וא"כ י"ל דרבינו ס"ל כהרשב"א ובפרט"ש שבת ל"ט א' סד"ה כל שצב בחמין שכל' שרי שם שהרי נתקן כבר עכ"ל ראיתי להב"י באור"ח סי' ש"ח שהביא לשון רש"י בהוספת עוד תיבה אחת שהרי נתקן כבר קאת עכ"ל וכ"כ האו"י הל' שבת סי' ס"ב בלשון רש"י והוכיח שם מלשנו דמשמע אע"פ דלא נתבטל כ"ל חורין וסורין אותו צבבת דלא כפי' התוס' עיי"ש וברש"י סבבי הר"ף צ"פ כירה נמנא כדברי האו"י והב"י שכל' רש"י תיבת "קצת", ובמה שכתבתי ליישב דעת רבינו שכל' מדיחין בכ"ר דהיינו בנפסק הקולות ראיתי להפמ"ל לאור"ח סי' ש"ח בשאל אברהם ס"ק ט"ו שכל' דעת התוס' דלא יוחא לכו לומר כן מדנקים שחמא מדיחין ומשמע דבא לשלול שורין הוא מדיחין בלא נפסק נמי אסור ש"מ צ"ל שריי, וי"ל דעת רבינו אמאי"ה הרב הגאון רא"ה הורוויץ בנתיבות לזה"ת שבת ל"ט א' ד"ה כל דהדחה מותר בכל גווי שאלין שם שירוי ציטולו דבני שיהי אפי' בכ"ר רק גוריקן להפסיר אמו לבטל ובצדקה ל"ט א' חו"ס"ר שיש דברים ששפילו בכ"ר לא מתבטל כ"כ כ' פי' חילוקו בענינים צין שריה להדחה ודוק". (נג) ודגים קטנים מלוחים, כן גי' רבינו במשנה שם וע"י אמר בסמוך פי' אלו ג' בו' ומשכ"ר וכי"ב יש שבהדחה בעלמא מתבטלין בכ"ר בו' הנה במרדכי שבת סי' ש"ב העתיק לדברי היראים שבהדחה בעלמא מתבטלים ותל"מ. וא"כ אף בכלי שני יש שמתבטלין בהדחה. וראיתי בספר עמק הלכה חלו"ח סי' ק"ט שכל' שם אצל שריית העריגה אסור ואפשר דלף חייב חטאת דהעריגה היינו מליח הישן וקוליים האיסופנין שהדחתן היא גמר מלאכתן וה"ל העריגה א"ל לאוכלו בלא שרייה והשרייה מתקנו דהא מצליע ומפלים בשעה מועפת כמש"כ הרמ"א ביו"ד סי' פ"ג ובש"ך שם סק"ב וא"כ צבבת הו"ל בהדחת חמין דהיא גמר מלאכתן במליח הישן והוי ביטול בשרי כפרט"ש עכ"ל ומפסס לשון נראה דלף לשירותו בזון אסור וכ"כ שם צראה היסמין דין שריית דבר מאכל צבבת בו' העריגה וכי"ב בזון. (נד) צבת אחת בו' שיען צחי אדם כלל כ' מהל' שבת דין ג' שכל' ונראה לי דבזון לחמין דוקא שפדף בטיפסה גדולה